

Стандарти байналмилалии баҳисобгирии муҳосибӣ 12 “Андоz аз даромад”

Мақсад

Мақсади Стандарти мазкур аз муқаррар намудани тартиби баҳисобгирии андоz аз даромад иборат мебошад. Масъалаи асосии баҳисобгирии андоz аз даромад дар он ифода меёбад, ки чӣ тавр бояд оқибатҳои андоzi чорӣ ва оянда ба эътибор гирифта шаванд:

- (а) чуброни оянда (пардохт)-и арзиши тавозунии дороиҳо (ухдадориҳо), ки дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявии корхона эътироф шудаанд;
- (б) амалиёт ва дигар рӯйдодҳои давраи чорӣ, ки дар ҳисоботи молиявии корхона эътироф шудаанд.

Далели бевоситаи эътирофи дорой ё ухдадорӣ инро ифода менамояд, ки корхонаи ҳисоботдиҳанда чуброн ё пардохт намудани арзиши тавозунии ин дорой ё ухдадориро мунтазир мебошад. Агар эҳтимолият вучуд дошта бошад, ки чуброн ё пардохти ин арзиши тавозунӣ дар муқоиса бо маблағе, ки муайян шудааст, боиси афзоиш (коҳиш) ба маблағи пардохтҳои андоzi оянда мегардад, ба шарте, ки чунин чуброн ё пардохт ягон оқибати андоzиро ба миён наорад, Стандарти мазкур талаб менамояд, ки корхона бо якҷанд истисноҳои маҳдуд ухдадориҳои андоzii батаъхиргузошташуда (дориҳои андоzii батаъхиргузошташуда)-ро мавриди эътироф қарор диҳад.

Стандарти мазкур талаб менамояд, ки корхона оқибатҳои андоzii амалиёт ва дигар рӯйдодҳоро, тавре, ки корхона ин амалиёт ва дигар рӯйдодҳоро ба эътибор мегирад, ба назар гирад. Аз ин рӯ, таъсири андоz, ки ба амалиёт ва дигар рӯйдодҳои дар таркиби ғоида ё зарар эътирофшуда мансуб мебошанд, ҳамчунин бояд дар таркиби ғоида ё зарар мавриди эътироф қарор гиранд. Таъсири андоz аз рӯи амалиёт ба дигар рӯйдодҳо, ки берун аз таркиби ғоида ё зарар (яъне ё дар таркиби дигар маҷмуи даромад ё бевосита дар таркиби сармояи хусусӣ) эътироф шудаанд, инчунин, бояд берун аз таркиби ғоида ё зарар (яъне мутаносибан ё дар таркиби дигар маҷмуи даромад ё бевосита дар таркиби сармояи хусусӣ) эътироф карда шаванд. Ҳамин тавр, эътирофи дорой ва ухдадориҳои андоzii батаъхиргузошташуда ҳангоми муттаҳидсозии тичорат ба маблағи гудвил, ки ҳангоми чунин муттаҳидсозии тичорат ба вучуд омадааст ё ба маблағи ғоидаи аз хариди муфид эътирофгардида таъсир мерасонад.

Стандарти мазкур ҳамзамон эътирофи дороиҳои андоzii батаъхиргузошташуда, ки аз зарар ё имтиёзҳои андоzii истифоданагардида ба вучуд омадаанд, пешниҳоди андоz аз даромад дар ҳисоботи молиявӣ ва ифшои маълумотро, ки ба андоz аз даромад алоқаманд мебошад, танзим менамояд.

Доираи татбиқ

- 1 **Стандарти мазкур бояд ҳангоми баҳисобгирии андоz аз даромад татбиқ карда шавад.**
- 2 Вобаста ба мақсадҳои Стандарти мазкур андоz аз даромад тамоми андоzҳои миллий ва хориҷиро, ки аз даромадҳои андоzbандишаванда ситонида мешаванд, дар бар мегирад. Андоz аз даромад ҳамчунин андоzҳоеро дар бар мегирад, ки дар манбаъ нигоҳдорӣ шуда, тавассути корхонаи фаръӣ ё иттиҳодия ё объекти соҳибқории муштарак аз маблағи ба манфиати корхонаи ҳисоботдиҳанда тақсимгардида пардохта мешаванд.
- 3 [Соқит шудааст].
- 4 Дар Стандарти мазкур усулҳои баҳисобгирии грантҳои давлатӣ (ба СББМ 20 “Баҳисобгирии грантҳои давлатӣ ва ифшои маълумот дар бораи кумаки давлатӣ” нигаред) ё тарҳи андоzi сармоягузорӣ баррасӣ карда намешавад. Аммо дар Стандарти мазкур тартиби баҳисобгирии фарқиятҳои муваққатӣ, ки дар робита бо чунин грантҳои давлатӣ ё тарҳи андоzi сармоягузорӣ ба вучуд меоянд, муқаррар карда мешавад.
- 4А Қисми мазкур нисбат ба андоz аз даромаде, ки дар натиҷаи амалан чорӣ намудани қонунгузориҳои андоz ба амал меояд ва бо мақсади амалӣ намудани Модели идоракунии «Пиллар 2» (Pillar Two model rules - Ислоҳоте, ки мақсади он аз муқаррар намудани ҳадди ақалли метёри андоzi собитшуда иборат мебошад), ки аз ҷониби Созмони ҳамкории иқтисодӣ ва рушд (СҲИР/OECD) нашр гардидааст, татбиқ мегардад. Чунин қонунгузориҳои андоz ва андоz аз даромад, ки аз натиҷаи татбиқи ҳамин модел ба вучуд меояд минбаъд «Қонунгузориҳои Пиллар 2» ва «Пиллар 2 Андоz аз даромад» номида мешавад. Ба сифати истисно аз талаботи Қисми мазкур, корхона набояд дороиҳову ухдадориҳои батаъхиргузоштаи андоzиро, ки бо «Пиллар 2 Андоz аз даромад алоқаманд» аст, эътироф ё ифшо наояд.

Муқаррарот

- 5 Дар Стандарти мазкур истилоҳоти зерин бо мафҳумҳои ишорашуда истифода мегарданд:
- Фоидаи муҳосибӣ** – фоида ё зарари давра то тарҳи хароҷоти андоз аз даромад.
- Фоидаи андозбандишаванда (зарар аз андоз)** – фоида (зарар)-и давра, ки мутобиқ бо қоидаҳои аз ҷониби мақомоти андоз муқарраргардида муайян карда мешавад ва нисбат ба он андоз аз даромад қобили пардохт (чуброн) мебошад.
- Хароҷоти марбут ба андоз (даромад аз рӯйи андоз)** – маблағи маҷмӯе, ки ба ҳисоби фоида ё зарари давра нисбат ба андози ҷорӣ ва андози батаъхиргузошташуда ворид карда шудааст.
- Андози ҷорӣ** – маблағи андоз аз даромад, ки бояд нисбат ба фоидаи андозбандишаванда (зарар аз андоз)-и давра пардохта (чуброн) шавад.
- Уҳдадорӣҳои андозии батаъхиргузошташуда** – маблағи андоз аз даромад, ки бояд дар давраҳои оянда дар робита ба фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда пардохта шавад.
- Дороӣҳои андозии батаъхиргузошташуда** – маблағи андоз аз даромад, ки бояд дар давраҳои оянда дар робита ба инҳо чуброн карда шавад:
- (а) фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда;
 - (б) зарар аз андози истифоданагардида, ки ба давраҳои оянда гузаронида шудааст;
 - (в) имтиёзҳои андозии истифоданагардида, ки ба давраҳои оянда гузаронида шудаанд;
- Фарқиятҳои муваққатӣ** – фарқиятҳои байни арзиши тавозунии дорой ё уҳдадорӣ дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ва арзиши андозии ин дорой ё уҳдадорӣ. Фарқиятҳои муваққатӣ инҳоро дар бар мегиранд:
- (а) **фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда**, яъне фарқиятҳои муваққатие, ки ҳангоми ҳисоббаробарии фоидаи андозбандишаванда (зарар аз андоз)-и давраҳои оянда дар мавриди чуброн ё пардохти арзиши тавозунии дорой ё уҳдадорӣ мазкур ба маблағи андозбандишаванда сабаб мегарданд;
 - (б) **фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда**, яъне фарқиятҳои муваққатие, ки ҳангоми муайян намудани фоидаи андозбандишаванда (зарар аз андоз)-и давраҳои оянда дар мавриди чуброн ё пардохти арзиши тавозунии дорой ё уҳдадорӣ мазкур ба маблағи андозбандишаванда сабаб мегарданд;
- Арзиши андозии дорой ё уҳдадорӣ** – маблағе мебошад, ки дар он дорой ё уҳдадорӣ зикршуда вобаста ба мақсадҳои андозбандӣ муқаррар карда мешавад.
- 6 Хароҷоти андоз (даромади андоз) хароҷот (даромад)-и андози ҷорӣ ва хароҷот (даромад)-и андози батаъхиргузошташударо дар бар мегирад.

Арзиши андоз

- 7 Арзиши андозии дорой маблағро ифода менамояд, ки бо мақсади андозбандӣ бояд аз ҳама гуна манфиатҳои иқтисодии андозбандишаванда, ки ҳангоми чуброни арзиши дороии мазкур ба корхона ворид мегардад, тарҳ карда шавад. Агар манфиатҳои иқтисодии зикршуда мавриди андозбандӣ қарор нагиранд, арзиши андозии дороии дахлдор бо арзиши тавозунии он баробар ҳисобида мешавад.

Намунаҳо

1	Арзиши аввалияи дастгоҳ 100-ро ташкил медиҳад. Бо мақсади андозбандӣ истехлок ба маблағи 30 қаблан дар давраи ҷорӣ ва давраҳои оянда тарҳ карда шудааст ва қисмати боқимондаи арзиши аввалия дар давраҳои оянда, ё ҳамчун истехлок ё ҳамчун тарҳ ҳангоми фуруши дастгоҳи мазкур, мавриди тарҳкунӣ қарор мегирад. Фоидаи дар натиҷаи истифодаи дастгоҳ бадастовардашуда мавриди андозбандӣ қарор гирифта, ҳама гуна даромад аз фуруши дастгоҳ андозбандӣ мешавад ва ҳама гуна зарар аз фуруши дастгоҳ бо мақсади андозбандӣ тарҳ мегарданд. <i>Арзиши андозии дастгоҳи мазкур 70-ро ташкил медиҳад.</i>

Намунаҳо	
2	Арзиши тавозунии қарзи дебиторӣ аз рӯи фоизҳо 100-ро ташкил медиҳад. Даромади фоизноки ба он мансуббуда ҳангоми воридоти воситаҳои пулӣ, яъне дар асоси усули ҳазинавӣ, мавриди андозбандӣ қарор мегирад. <i>Арзиши андозии қарзи дебиторӣ аз рӯи фоизҳо ба сифр баробар мешавад.</i>
3	Арзиши тавозунии қарзи дебитории тиҷоратӣ 100-ро ташкил медиҳад. Фоидаи ба он мансуббуда аллакай ба таркиби фоидаи андозбандишаванда (зарар аз андоз) ворид карда шудааст. <i>Арзиши андозии қарзи дебитории тиҷоратӣ 100-ро ташкил медиҳад.</i>
4	Арзиши тавозунии қарзи дебиторӣ аз рӯи суди саҳмияҳои корхонаи фаръӣ 100-ро ташкил медиҳад. Ин суди саҳмияҳо мавриди андозбандӣ қарор намегиранд. <i>Аз рӯи моҳият, тамоми арзиши тавозунии дорои мазкур аз манфиатҳои иқтисодӣ бояд тарҳ карда шавад. Аз ин рӯ, арзиши андозии қарзи дебиторӣ аз рӯи суди саҳмияҳо 100^(а)-ро ташкил медиҳад.</i>
5	Арзиши тавозунии қарзи додашуда 100-ро ташкил медиҳад. Пардохти қарз оқибатҳои андозбандӣ нахоҳад дошт. <i>Арзиши андозии қарзи мазкур 100-ро ташкил медиҳад.</i>
(а) Усули мазкур таҳлил мавҷуд набудани фарқиятҳои муваққатии андозбандишавандаро нишон медиҳад. Усули ҷойгузин барои таҳлил чунин аст: қарзи дебиторӣ аз рӯи суди саҳмияҳои ҳисобшуда дорои арзиши андоз мебошад, ки ба сифр баробар буда, нисбат ба фарқияти муваққатии андозбандишавандаи бавучуднома ба андозаи 100 меъёри ҳадди сифри андоз татбиқ мегардад. Ин ҳарду усули таҳлил натиҷаи ягона медиҳанд: уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда ба вучуд намеояд.	

- 8 Арзиши андозии уҳдадорӣ ба арзиши тавозунии он баробар буда, ба андозаи ҳамон маблағе кам карда шудааст, ки дар даврони оянда барои мақсадҳои андоз, дар робита ба уҳдадорӣ мазкур, тарҳ карда хоҳад шуд. Дар мавриди даромаде, ки тавассути пешпардохт гирифта шудааст, арзиши андозии дар натиҷаи уҳдадорӣ бавучуднома ба арзиши тавозунӣ, бо тарҳ намудани ҳама гуна маблағи даромади дахлдор, ки тибқи он даромади мазкур дар даврони оянда мавриди андозбандӣ қарор намегирад, баробар мебошад.

Намунаҳо	
1	Уҳдадорӣҳои кутохмуддат қарздорино аз рӯи хароҷоти ҳисобшуда бо арзиши тавозунии 100 дар бар мегиранд. Хароҷоти ба он мансуббуда бо мақсади андозбандӣ дар асоси усули ҳазинавӣ тарҳ карда мешавад. <i>Арзиши андозии ҳисоби ин хароҷот ба сифр баробар мебошад.</i>
2	Уҳдадорӣҳои кутохмуддат қарздорино аз рӯи даромади фоизнок дар бар мегиранд, ки тавассути пешпардохт гирифта шуда, дорои арзиши тавозунии 100 мебошад. Даромади фоизноки ба он мансуббуда дар асоси усули ҳазинавӣ мавриди андозбандӣ қарор гирифтааст. <i>Арзиши андозии фоизҳои тавассути пешпардохт гирифташуда ба сифр баробар мебошад.</i>
3	Уҳдадорӣҳои кутохмуддат қарздорино аз рӯи хароҷоти ҳисобшуда бо арзиши тавозунии 100 дар бар мегиранд. Хароҷоти ба он мансуббуда қаблан барои мақсадҳои андоз барои тарҳ намудан қабул гардидаанд. <i>Арзиши андозии ҳисоби марбут ба ин хароҷот 100-ро ташкил медиҳад.</i>
4	Уҳдадорӣҳои кутохмуддат ҷаримаҳои ҳисобшуда ва ноустуворонаро бо арзиши тавозунии 100 дар бар мегиранд. Ҷаримаҳо ва ноустуворона бо мақсадҳои андозбандӣ набояд тарҳ карда шаванд. <i>Арзиши андозии ҳисоби ин ҷаримаҳо ва ноустуворона 100^(а)-ро ташкил медиҳад.</i>
5	5 Арзиши тавозунии қарзи гирифташуда ба андозаи 100 мебошад. Барои пардохти ин қарз оқибатҳои андоз вучуд надоранд. <i>Арзиши андозии қарзи зерин 100-ро ташкил медиҳад.</i>
(а) Усули мазкур таҳлил мавҷуд набудани фарқиятҳои муваққатии тарҳшавандаро нишон медиҳад. Усули ҷойгузин барои таҳлил чунин мебошад: қарз аз рӯи ҷаримаҳо ва ноустуворонаҳои ҳисобшуда дорои арзиши андоз мебошад, ки ба сифр баробар буда, нисбат ба фарқияти муваққатии тарҳшавандаи бавучуднома ба андозаи 100 меъёри андозии ҳадди сифр татбиқ мегардад. Ҳарду аз ин усулҳои таҳлил натиҷаи ягонро медиҳанд: дорои андозии батаъхиргузошташуда ба вучуд намеояд.	

- 9 Баъзе воситаҳои арзиши андозӣ доранд, аммо дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ҳамчун дороиҳо ё уҳдадорӣҳо эътироф карда намешаванд. Масалан, хароҷоти марбут тадқиқотӣ ба сифати хароҷот

дар муайян намудани фоидаи муҳосибӣ барои даврае, ки дар он сарф шудааст, эътироф карда мешавад, вале онро метавон ҳангоми муайян намудани фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз) дар давраи оянда тарҳ намуд. Фарқияти байни арзиши андозии хароҷот барои тадқиқот, ки маблағе аст, мақомоти андоз иҷозат медиҳанд ҳамчун маблағи тарҳшаванда дар давраҳои оянда ба эътибор гирифта шавад ва арзиши тавозунии он, ки ба сифр баробар мебошад, фарқияти муваққатии тарҳшаванда ба ҳисоб рафта, боиси пайдоиши дорони андозии батаъхиргузошташуда мегарданд.

- 10 Агар арзиши андозии дорой ё уҳдадорӣ возеҳ набошад, ба таври мақсаднок ба принципи асосии Стандарти мазкур рӯ овардан мувофиқ аст, ки корхона ба истисноӣ баъзе маҳдудиятҳо уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташударо (дорони андозии батаъхиргузошташуда) дар ҳама ҳолат эътироф менамояд, ҳангоме, ки ҷуброн ё пардохти арзиши тавозунии дорой ё уҳдадорӣ дар муқоиса бо он маблағе, ки бояд пардохта мешуд, сабаби зиёд (ё кам) шудани пардохтҳои андозии оянда мегардад, агар чунин ҷуброн ё пардохт ягон гуна оқибатҳои андозӣ надошта бошанд. Намунаи В, ки дар банди 51А оварда шудааст, ҳолатҳои нашон медиҳад, ки аз натиҷаи онҳо рӯй овардан ба принципи асосии мазкур бештар ба мақсад мувофиқ мебошад, масалан, агар арзиши андозии дорой ё уҳдадорӣ аз тартиби баргардонидан ё пардохтани он вобаста бошад.
- 11 Дар ҳисоботи молиявии маҷмуишуда фарқиятҳои муваққатӣ бо роҳи муқоиса намудани арзиши тавозунии дорой ва уҳдадорӣ дар ин ҳисоботи молиявии маҷмуишуда бо маблағи дахлдорӣ андоз муайян карда мешаванд. Дар он мавридҳои қонунгузорӣ, ки эълонии андозии маҷмуишуда пешниҳод карда мешавад, арзиши андозии ишорашуда дар асоси ҳамаи эълония муайян карда мешавад. Дар дигар мавридҳои қонунгузорӣ арзиши андоз дар асоси эълонияҳои андозии ҳар як корхонаи алоҳида ба гурӯҳ дохилшуда муайян карда мешавад.

Эътироф намудани уҳдадорӣ ва доройҳои марбут ба андозии қорӣ

- 12 Маблағи пардохтнашудаи андозии қорӣ барои давраи қорӣ ва давраҳои қаблӣ ҳамчун уҳдадорӣ эътироф карда мешавад. Агар маблағе, ки нисбат ба давраи қорӣ ва давраҳои қаблӣ аллакай пардохта шуда, аз маблағи ҳатмии боқимондаи пардохтнашаванда дар робита ба ин давраҳои қорӣ зиёд бошад, пас маблағи барзиёдӣ ҳамчун дорой эътироф карда мешавад.
- 13 Фоидае, ки бо зарари андоз алоқаманд буда, қобили гузаронидан ба ин ё он давраи қаблӣ, бо мақсади ҷуброни андозии қорӣ барои ин давра, мебошад, бояд ба сифати дорой эътироф карда шавад.
- 14 Ҳангоме, ки зарари андоз барои ҷуброни андозии қорӣ яке аз давраҳои қаблӣ истифода мешавад, корхона фоидаи дахлдорро ҳамчун дорой дар ҳамаи давраҳои эътироф менамояд, ки ин зарари андоз ба вучуд омадааст, зеро эҳтимол вучуд дорад, ки аз қониби корхона қабул гардидани фоидаи мазкур имконпазир буда, ин фоида метавонад ба таври бозғаймӣ арзёбӣ карда шавад.

Эътироф намудани уҳдадорӣ ва доройҳои батаъхиргузошташуда и андоз

Фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда

- 15 Уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда дар робита ба тамоми фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда эътироф карда мешавад, ба истисноӣ ин ҳолатҳо, ҳангоме, ки уҳдадорӣ андоз дар натиҷаи инҳо ба вучуд меояд:
- (а) эътирофи аввалияи гудвил; ё
 - (б) эътирофи аввалияи дорой ё уҳдадорӣ бар асари амалиёте, ки:
 - (i) муттаҳидсозии тичорат маҳсуб намеёбад;
 - (ii) дар лаҳзаи анҷом пазируфтани он, на ба фоидаи муҳосибӣ ва на фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз), таъсир намерасонад;
 - (iii) дар лаҳзаи анҷом пазируфтани он фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда ва тарҳшавандаи андозии баробарро ба вучуд намеорад.

Бо вучуди ин, дар робита ба фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда, ки бо сармоягузориҳо ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ва ҳиссаи иштирок дар соҳибкории муштарак алоқаманданд, тибқи банди 39 уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда эътироф карда мешавад.

- 16 Далели эътирофи дорой чунин маъно дорад, ки ҷуброни арзиши тавозунии он намуди манфиатҳои иқтисодӣ дошта, дар давраҳои оянда ба корхона ворид мешавад. Агар арзиши тавозунии дорой аз арзиши андозии он зиёд бошад, он гоҳ маблағи манфиати иқтисодии андозбандишаванда аз маблағе, ки барои мақсадҳои андоз тарҳ карда мешавад, зиёд мешавад. Ин фарқият - фарқияти муваққатии андозбандишавандаро дар бар мегирад ва уҳдадорӣ пардохти андози даромад дар давраҳои оянда бошад, уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташударо ифода менамояд. Ҳангоми ҷуброни арзиши тавозунии дорой фарқияти муваққатии андозбандишавандаи зикршуда барқарор мешавад ва корхона ғоиди андозбандишавандаро ба даст меорад. Дар натиҷа хориҷшавии манфиатҳои иқтисодӣ аз корхона дар шакли пардохтҳои андоз возеҳ мешавад. Бар асари ин Стандарти мазкур, ба истиснои ҳолатҳои муайяне, ки дар бандҳои 15 ва 39 тавсиф шудаанд, эътирофи тамоми уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташударо талаб менамояд.

Намуна

Дорои бо арзиши аввалияи 150 арзиши тавозунии 100-ро дорад. Истеҳлоки ҷамъшуда барои мақсадҳои андоз 90-ро ташкил медиҳад ва меъёри андози татбиқшаванда 25% мебошад.

Арзиши андозии дорой ба 60 баробар мебошад (арзиши аввалия дар ҳаҷми 150 бо тарҳи истеҳлоки андозии ҷамъшуда ба андозаи 90). Барои таъмин кардани ҷуброни арзиши тавозунӣ дар ҳаҷми 100 корхона бояд даромади андозбандишавандаро дар ҳаҷми 100 ба даст орад, аммо дар баробари ин, метавонад танҳо истеҳлоки андозиро дар ҳаҷми 60 тарҳ намояд. Аз ин рӯ, корхона андоз аз даромадро дар ҳаҷми 10 (25% аз 40) пардохт менамояд, ҳангоме, ки ҷуброни арзиши тавозунии дорой анҷом мепазирад. Фарқи байни арзиши тавозунӣ дар ҳаҷми 100 ва арзиши андоз дар ҳаҷми 60 фарқияти муваққатии андозбандишавандаро дар ҳаҷми 40 ифода мекунад. Бинобар ин, корхона уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташударо дар ҳаҷми 10 (25% аз 40) эътироф менамояд ва ин андоз аз даромаддеро дар бар мегирад, ки онро ҳангоми ҷуброн кардани арзиши тавозунии доройи мазкур мебардорад.

- 17 Баъзе фарқиятҳои муваққатӣ ҳангоме ба вучуд меоянд, ки даромад ё хароҷот дар як давра ба ғоиди муҳосибӣ, вале дар давраи дигар ба ғоиди андозбандишаванда дохил карда мешаванд. Чунин фарқиятҳо аксар вақт “фарқиятҳои муваққатӣ” номида мешаванд. Дар зер намунаҳои чунин фарқиятҳои муваққатӣ оварда шудаанд, ки фарқиятҳои муваққатии андозбандишавандаро ташкил медиҳанд ва аз ин рӯ, боиси бавучудоии уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда мегарданд:

- даромади ғоизнок дар асоси таксимои мутаносиби муҳлат ба ғоиди муҳосибӣ дохил карда мешавад, аммо дар баъзе мавридҳои конунгузорӣ, ҳангоми гирифтани воситаҳои пулӣ, мумкин аст ворид кардани он ба ғоиди андозбандишаванда пешбинӣ карда шавад. Арзиши андози ҳама гуна қарзҳои дебиторӣ, ки дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ дар робита ба чунин даромад эътироф шудаанд, ба сифр баробар мебошад, зеро даромад то гирифтани воситаҳои пулӣ ба ғоиди андозбандишаванда таъсир намерасонад;
- истеҳлоке, ки ҳангоми муайян кардани ғоиди андозбандишаванда (зарари андоз) истифода мешавад, метавонад аз он истеҳлоке, ки ҳангоми муайян кардани ғоиди муҳосибӣ истифода мешавад, фарқ намояд. Фарқияти муваққатӣ фарқияти байни арзиши тавозунии дорои дахлдор ва арзиши андозии он мебошад, ки бо арзиши аввалияи дорой, бо назардошти ҳама тарҳҳои марбут ба ин дорой, ки мақомоти андоз ҳангоми муайян кардани ғоиди андозбандишавандаи давраи ҷорӣ ва давраҳои қаблӣ иҷозат медиҳанд, баробар мебошад. Ҳангоми истеҳлоки андозии ғаврӣ фарқияти муваққатии андозбандишаванда ба вучуд меояд, ки боиси уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда мегардад (агар меъёри истеҳлоки андоз аз меъёри истеҳлоки муҳосибӣ камтар бошад, пас фарқияти муваққатии тарҳшаванда ба вучуд меояд, ки боиси бавучудоии дорои андозии батаъхиргузошташуда мегардад);
- хароҷоти марбут ба коркард метавонад дар давраҳои оянда, ҳангоми муайян кардани ғоиди муҳосибӣ, сармояфузунӣ ва истеҳлок карда шавад, аммо он ҳангоми муайян кардани ғоиди андозбандишаванда дар давраи ба вучуд омадани он тарҳ карда мешавад. Чунин хароҷоти марбут ба коркард арзиши андозӣ дорад, зеро он қаблан аз даромади андозбандишаванда тарҳ карда шудааст. Фарқияти муваққатӣ ин фарқи байни арзиши тавозунии хароҷоти сармояфузунӣшудаи марбут ба коркард ва арзиши андози онро, ки ба сифр баробар мебошад, ифода менамояд.

- 18 Фарқиятҳои муваққатӣ инчунин дар ҳолатҳои зерин ба вучуд меоянд:

- дороиҳо ва уҳдадорӣҳои мушаххасшавандае, ки ҳангоми муттаҳидсозии тичорат ба даст оварда шудаанд ва қабул гардидаанд, тибқи арзиши одилонаи онҳо тибқи СБҲМ 3

“Муттаҳидсозии тиҷорат” эътироф карда мешаванд, аммо барои мақсадҳои андоз тасхехоти ҳаммонанд амалӣ карда намешавад (ба банди 19 нигаред);

- (б) дороиҳо бидуни тасхехоти ҳаммонанд барои мақсадҳои андоз такроран арзёбӣ карда мешаванд (ба банди 20 нигаред);
- (в) гудвил ҳангоми муттаҳидсозии тиҷорат ба вучуд меояд (ба банди 21 нигаред);
- (г) арзиши андозии дорой ё уҳдадорӣ ҳангоми эътирофи аввалия аз арзиши тавозунии аввалияи онҳо фарқ мекунад, масалан, ҳангоме, ки корхона дар робита ба дороие, ки набояд андозбандӣ шавад, гранти давлатиро қабул мекунад (ба бандҳои 22 ва 33 нигаред);
- (ғ) арзиши тавозунии сармоягузориҳо ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ё ҳиссаи иштирок дар соҳибкории муштарак аз арзиши андозии ин сармоягузориҳо ё ҳиссаҳои иштирок шурӯъ ба фарқ намудан мекунад (ба бандҳои 38-45 нигаред).

Муттаҳидсозии тиҷорат

- 19 Бо чанд истисно дороиҳо ва уҳдадориҳои муайяншаванда, ки ҳангоми муттаҳидсозии тиҷорат харидорӣ ё ба даст оварда мешаванд, бо арзиши одилонаи худ дар санаи харид эътироф карда мешаванд. Фарқиятҳои муваққатӣ ҳангоме ба вучуд меоянд, ки муттаҳидсозии тиҷорат ба арзиши андозии дороиҳои мушаххасшавандаи бадастовардашуда ва уҳдадориҳои қабулшуда таъсир намерасонанд ё ба таври дигар таъсир мерасонанд. Масалан, агар арзиши тавозунии дорой то ҳадди арзиши одилонаи он афзоиш ёбад, вале дар ин маврид арзиши андозии дороии мазкур ба арзиши аввалияи он барои соҳибмӯлки қаблӣ ба таври баробар бокӣ монад, фарқияти муваққатии андозбандишаванда ба вучуд меояд, ки боиси уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда мегардад. Уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташудаи ба ҳамин тарз бавучудомада ба гудвил таъсир мерасонад (ба банди 66 нигаред).

Дороиҳое, ки бо арзиши одилона ба эътибор гирифта мешаванд

- 20 Тибқи СБҲМ нисбат ба баъзе дороиҳо иҷозат дода мешавад ё талаб карда мешавад, ки бо арзиши одилона арзёбӣ ё азнаварзёбӣ карда шаванд (масалан, тибқи СББМ 16 “*Воситаҳои асосӣ*”, СББМ 38 “*Дороиҳои ғайримоддӣ*”, СББМ 40 “*Амволи сармоягузорӣ*” ва СБҲМ 16 “*Иҷора*”). Дар баъзе мавридҳои қонунгузорӣ азнаварзёбӣ ё азнавҳисобкунии дорой то ҳадди арзиши одилона ба ғайри одилона андозбандишаванда (зарари андоз)-и давраи қорӣ таъсир мерасонад. Дар натиҷа арзиши андозии дороии мазкур тасхех карда мешавад ва ҳеҷ фарқияти муваққатӣ ба вучуд намеояд. Дар дигар мавриди талаботи қонунгузорӣ азнаварзёбӣ ё азнавҳисобкунии дорой ба ғайри одилона андозбандишавандаи даврае, ки дар муддати он азнаварзёбӣ ё азнавҳисобкунии руҳ медиҳад, таъсир намерасонад ва аз ин рӯ, арзиши андозии ин дорой тасхех карда намешавад. Аммо ҷуброни арзиши тавозунии он минбаъд боиси аз ҷониби корхона ба даст овардани маблағи андозбандишаванда аз манфиатҳои иқтисодӣ мегардад, аммо маблағе, ки барои мақсадҳои андоз тарҳ карда мешавад, аз маблағи манфиатҳои иқтисодии зикршуда фарқ мекунад. Фарқи байни арзиши тавозунии дороии азнаварзёбишуда ва арзиши андозии он фарқияти муваққатиро ифода менамояд ва боиси бавучудоии уҳдадорӣ ё дороии андозии батаъхиргузошташуда мегардад. Ҳатто агар:
- (а) корхона хориҷшавии дороиро ба нақша нагирифта бошад; Дар ҷунин маврид арзиши тавозунии азнаварзёбишудаи дорой тавассути истифода ҷуброн карда мешавад ва ин ғайри одилона андозбандишавандаро бештар аз бузургии истехлок ба вучуд меорад, ки бо мақсадҳои андоз дар давраҳои оянда тарҳ карда мешавад; ё
 - (б) андози марбут ба афзоиши арзиш ба таъхир гузошта мешавад, агар воридоти маблағ аз хориҷшавии дороии мазкур ба дороиҳои ҳаммонанд сармоягузорӣ карда шавад; Дар ҷунин ҳолат андоз дар ниҳоят ҳангоми фуруш ё истифодаи ин дороиҳои ҳаммонанд бояд пардохта шавад.

Гудвил

- 21 Гудвиле, ки дар натиҷаи муттаҳидсозии тиҷорат ба вучуд меояд, бо маблағи бештар аз маблағи дар зербанди (а) ва нисбатан камтар аз маблағи дар зербанди (б) зикршуда арзёбӣ карда мешавад:
- (а) маҷмӯъ:
 - (i) маблағи интиқолшудае, ки тибқи СБҲМ 3 арзёбӣ карда шуда, одатан муайян намудани арзиши одилонаро дар санаи харид талаб менамояд;
 - (ii) маблағи ҳама гуна ҳиссаи иштироки ғайриназоратӣ дар объекти бадастовардашуда, ки тибқи СБҲМ 3 эътироф шудааст; ва

- (iii) хангоми ба таври марҳилавӣ муттаҳидсозии тичорат - арзиши одилонаи ҳиссаи қаблан мавҷудаи харидор дар сармояи объекти бадастовардашуда дар санаи харид;
- (б) нетто - бузургии дороиҳои мушаххасшавандаи бадастовардашуда ва уҳдадориҳои қабулгардида, ки тибки СБХМ 3 дар санаи харид арзёбӣ карда шудаанд.

Аксар мақомоти андоз иҷозат намедиханд, ки хангоми муайян намудани фоидаи андозбандишаванда коҳишёбии арзиши тавозунии гудвил ҳамчун хароҷоти тарҳшаванда қабул карда шавад. Илова бар ин, дар чунин мавридҳои қонунгузорӣ арзиши аввалияи гудвил аксар вақт хангоми хориҷшавии тичорати дахлдор аз корхонаи фаръӣ тарҳ карда намешавад. Дар чунин мавриди қонунгузорӣ гудвил дорои арзиши андозии ҳадди сифр мебошад. Ҳама гуна фарқияти байни арзиши тавозунии гудвил ва арзиши андозии он, ки ба сифр баробар мебошад, фарқияти муваққатии андозбандишавандаро ифода менамояд. Бо вучуди ин, Стандарти мазкур эътирофи уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташудаи дар ин хангом бавучудомадаро иҷозат намедихад, зеро гудвил ҳамчун арзиши боқимонда арзёбӣ карда мешавад ва эътирофи чунин уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда ба зиёдшавии арзиши тавозунии гудвил оварда мерасонад.

21A Коҳишёбии ояндаи бузургии уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташудаи бо он сабаб эътирофнашуда, ки он дар робита ба эътирофи аввалияи гудвил ба вучуд меояд, дар натиҷаи эътирофи аввалияи гудвил низ ба вучуд меояд ва мутаносибан тибки банди 15(а) эътироф карда намешавад. Масалан, агар дар натиҷаи муттаҳидсозии тичорат корхона гудвилро ба андозаи 100 в.п., ки арзиши андозии он сифр аст, эътироф намояд, пас банди 15(а) ба корхона эътирофи уҳдадориҳои дахлдори андози батаъхиргузошташударо манъ менамояд. Агар корхона баъдан зарар аз беқурбшавии ин гудвилро ба маблағи 20 в.п. эътироф намояд, пас фарқияти муваққатии андозбандишаванда, ки ба гудвил тааллуқ дорад, он аз 100 в.п. то ҳадди 80 в.п. бо коҳишёбии мувофиқи уҳдадориҳои батаъхиргузошташудаи эътирофнашуда коҳиш меёбад. Ин коҳишёбии уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташудаи эътирофнашуда ҳамзамон ҳамчун мансуб ба эътирофи аввалияи гудвили мазкур эътироф карда мешавад ва бинобар ин тибки банди 15(а) эътироф карда намешавад.

21B Бо вучуди ин, уҳдадориҳои андозбандии батаъхиргузошташудаи фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда, ки ба гудвил тааллуқ доранд, ба андозаи эътироф карда мешаванд, ки дар он онҳо бо эътирофи аввалияи гудвил алоқаманд намебошанд. Масалан, агар корхона дар натиҷаи муттаҳидсозии тичорат гудвилро дар ҳаҷми 100 в.п. эътироф намояд, ки он барои мақсадҳои андоз аз рӯи меъёри 20 фоиза дар як сол, аз соли ба даст овардани тичорат тарҳ карда мешавад, пас арзиши андозии гудвил хангоми эътирофи аввалияи 100 в.п. ва дар охири соли харид 80 в.п. хоҳад буд. Агар арзиши тавозунии гудвил дар охири соли харид бетағйир боқӣ монад, дар охири ҳамаи сол фарқияти муваққатии андозбандишаванда ба андозаи 20 в.п. ба вучуд меояд. Бо он сабаб, ки ин фарқияти муваққатии андозбандишаванда ба эътирофи аввалияи гудвил дахл надорад, уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташудаи бавучудомада бояд эътироф карда шавад.

Эътирофи аввалияи дорой ё уҳдадорӣ

22 Фарқияти муваққатӣ метавонад хангоми эътирофи аввалияи дорой ё уҳдадорӣ ба вучуд ояд, масалан, агар як қисмат ё тамоми арзиши аввалияи дорой бо мақсадҳои андоз тарҳ карда нашавад. Усули баҳисобгирии чунин фарқияти муваққатӣ аз хусусияти амалиёте вобаста мебошад, ки боиси эътирофи аввалияи дорой ё уҳдадориҳои дахлдор гардад:

- (а) хангоми муттаҳидсозии тичорат корхона ҳама гуна уҳдадориҳои доройҳои андозии батаъхиргузошташударо эътироф менамояд ва ин ба маблағи аз ҷониби корхона эътирофшавандаи гудвил ё фоида аз хариди муфид таъсир мерасонад (ба банди 19 нигаред);
- (б) агар амалиёт ба фоидаи муҳосибӣ ё ба фоидаи андозбандишаванда таъсир расонад ё боиси бавучудоии фарқияти муваққатии андозбандишаванда ва тарҳшавандаи маблағи доройи андозаи баробар гардад, пас корхона ҳама гуна маблағи дар ин хангом бавучудомандаи уҳдадорӣ ё доройи андозии батаъхиргузошташударо эътироф намуда, хароҷот ё даромади дахлдори андози батаъхиргузошташударо дар таркиби фоида ё зарар эътироф менамояд (ба банди 59 нигаред);
- (в) агар амалиёт муттаҳидшавии тичорат маҳсуб наёбад, на ба фоидаи муҳосибӣ ва на ба фоидаи андозбандишаванда таъсир нарасонад ва боиси бавучудоии фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда ва тарҳшавандаи доройи андозаи баробар нагардад, корхона бояд дар сурати мавҷуд набудани озодкунии дар бандҳои 15 ва 24 пешбинишуда уҳдадорӣ ё доройи андозии батаъхиргузошташударо эътироф намуда, арзиши тавозунии дорой ё уҳдадориҳои дахлдорро бо ҳамаи маблағ тасхех намояд. Чунин тасхехот метавонанд

эхтимолан боиси шаффофияти камтари ҳисоботи молиявӣ гарданд. Бинобар ин, Стандарти мазкур ба корхона иҷозат намедихад, ки ҳама гуна уҳдадориҳо ё дорониҳои андозии батаъхиргузоштакшуда, на ҳангоми эътирофи аввалия ва на минбаъд, эътироф намояд (ба намунаи пешниҳодшудаи зер нигаред). Илова бар ин, корхона тағйироти ояндаро дар маблағи уҳдадорӣ ё дорониҳои андозии батаъхиргузоштакшудаи эътирофнашуда ба андозаи истеҳлоки дорони мазкур эътироф наменамояд.

Намунае, ки талаботи банди 22(в)-ро тасвир мекунад

Корхона ба нақша гирифтааст, ки дорони дорони арзиши аввалияи 1000-ро дар муддати муҳлати панҷсолаи истифодаи муфиди он бо хориҷшавии оянда бо арзиши бақиявии (баҳамхуранда) баробар ба сифр истифода барад. Меъёри андоз 40% мебошад. Истеҳлоки доронӣ бо мақсадҳои андоз тарҳ карда намешавад. Фоида ё зараре, ки ҳангоми хориҷшавии доронӣ ба вучуд меоянд, набояд барои мақсадҳои андоз мавриди андозбандӣ қарор гирифта, тарҳ карда шаванд.

Аз рӯйи имконпазирии ҷуброни арзиши тавозунии доронӣ, корхона фоидаи андозбандишавандаро ба даст меорад, ки 1000-ро ташикл медиҳад ва андоз месупорад, ки 400-ро ташикл медиҳад. Корхона уҳдадориҳои андозии батаъхиргузоштакшударо дар ҳаҷми 400 эътироф наменамояд, зеро он вобаста ба эътирофи аввалияи доронӣ ба вучуд меояд.

Дар соли оянда арзиши тавозунии доронӣ 800-ро ташикл медиҳад. Аз фоидаи андозбандишавандаи бадастовардашуда, ки 800-ро ташикл медиҳад, корхона бояд ба андозаи 320 андоз супорад.

Корхона уҳдадориҳои андозии батаъхиргузоштакшуда и бавучудомадаро ба андозаи 320 эътироф наменамояд, зеро он дар робита бо эътирофи аввалияи доронӣ ба вучуд меояд.

22А Амалиёте, ки муттаҳидсозии тичорат маҳсуб намеёбад, метавонад боиси эътирофи аввалияи доронӣ ва уҳдадорӣ гардад ва дар мавриди анҷоми он, на ба фоидаи муҳосибӣ ва на ба фоидаи андозбандишаванда, таъсир нарасонад. Масалан, дар санаи оғози иҷора иҷорагир одатан уҳдадориҳои иҷораро эътироф наменамояд ва ҳамон маблағро ба арзиши аввалияи доронӣ дар шакли ҳукуки истифода дохил мекунад. Вобаста аз қонунгузориҳои андозии амалкунанда, ҳангоми эътирофи аввалияи доронӣ ва уҳдадорӣ дар робита ба чунин амалиёт мумкин аст ба андозаи баробар фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда ва тарҳшаванда ба миён оянд. Озодкунӣ, ки дар бандҳои 15 ва 24 пешбинӣ шудааст, нисбат ба чунин фарқиятҳои муваққатӣ татбиқ намегардад ва аз ин рӯ, корхона уҳдадорӣ ва дорониҳои андозии батаъхиргузоштакшудаи бавучудомадаро эътироф наменамояд.

23 Тибқи СББМ 32 “Воситаҳои молиявӣ: пешниҳод” эмитенти воситаи молиявии таркибӣ (масалан, вомбаргҳои табилашаванда) ҷузъи қарзии ин воситаро ҳамчун уҳдадорӣ ва ҷузъи қарзии дигарро ҳамчун қисми сармояи хусусӣ гурӯҳбандӣ мекунад. Дар баъзе мавридҳои қонунгузорӣ арзиши андозии ҷузъи қарз ҳангоми эътирофи аввалия ба арзиши тавозунии умумии ҷузъҳои қарзӣ ва ҳиссаи баробар мебошад. Ҳангоми ба таври алоҳида эътироф намудани ҷузъи ҳиссаи аввалия аз ҷузъи қарзӣ фарқияти муваққатии андозбандишаванда ба вучуд меояд. Аз ин рӯ, истисноӣ дар банди 15(б) пешбинишуда татбиқ намегардад. Ҳамин тариқ, корхона бояд уҳдадориҳои андозии батаъхиргузоштакшуда и бавучудомадаро эътироф намояд. Тибқи банди 61А андозии батаъхиргузоштакшуда бевосита ба қоҳишҳои арзиши тавозунии ҷузъи ҳиссаи мансуб карда мешавад. Тибқи банди 58 тағйироти ояндаи уҳдадориҳои андозии батаъхиргузоштакшуда дар таркиби фоида ё зарар ҳамчун хароҷот (даромад)-и андозии батаъхиргузоштакшуда эътироф карда мешавад.

Фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда

24 Дорониҳои андозии батаъхиргузоштакшуда барои ҳамаи фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда ба он дараҷае эътироф карда мешавад, ки дар он мавҷудияти фоидаи андозбандишаванда имконпазир буда, дар муқобили он метавонад фарқияти муваққатии тарҳшаванда истифода шавад, ҳангоме, ки ин дорониҳои андозии батаъхиргузоштакшуда дар натиҷаи эътирофи аввалияи доронӣ ё уҳдадорӣ бар асари амалиёт ба вучуд ояд, ки:

- (а) муттаҳидсозии тичорат маҳсуб намеёбад;
- (б) дар лаҳзаи ба амал омадан, он на ба фоидаи муҳосибӣ ва на ба фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз), таъсир намерасонад;
- (в) дар замонӣ вуқӯъ он боиси бавучудонии фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда ва тарҳшавандаи дорони андозаи баробар намегардад.

Бо вучуди ин, дар робита ба фарқиятҳои муваққатии тарҳшавандаи марбут ба сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ва ҳиссаи иштирок дар соҳибкории муштарак дороии андозии батаъхиргузошташуда тибқи банди 44 эътироф карда мешавад.

25

Бевосита эътироф намудани уҳдадорӣ маънои онро дорад, ки арзиши тавозунии он дар давраҳои оянда тавассути хориҷшавии захираҳои молино моддӣ аз корхона, ки манфиатҳои иқтисодиро дар бар мегиранд, пардохт карда мешавад. Ҳангоми ба вучуд омадани хориҷшавии захираҳои молино моддӣ аз корхона эҳтимол вучуд дорад арзиши онҳо ба таври пурра ё қисман ҳангоми муайян намудани фоидаи андозбандишаванда дар давраи дертар нисбат ба он даврае, ки уҳдадорӣ эътироф карда мешавад, тарҳ карда шавад. Дар чунин маврид дар байни арзиши тавозунии уҳдадорӣ ва арзиши андозии он фарқияти муваққатӣ ба вучуд меояд. Дар натиҷа, дороии андозии батаъхиргузошташуда дар робита ба андоз аз даромад ба вучуд меояд, ки дар давраҳои оянда ситонида мешавад ва дар он қисмати дахлдори уҳдадориро ҳангоми муайян намудани фоидаи андозбандишаванда тарҳ намудан метавонад. Ба ҳамин монанд, агар арзиши тавозунии дороиҳо аз арзиши андозии он камтар бошад, фарқият боиси бавучудоии дороии андозии батаъхиргузошташуда дар робита ба андоз аз даромад мегардад, ки дар давраҳои оянда ҷуброн карда мешавад.

Намуна

Корхона дар робита ба хароҷоти ҳисобшудаи кафолати барои маҳсулот пешниҳодгардида уҳдадориро ба андозаи 100 эътироф менамояд. Хароҷоти иҷрои уҳдадориҳои кафолатнок барои мақсадҳои андоз то он мавриде набояд тарҳ карда шавад, ки корхона пардохтҳои дахлдорро анҷом надиҳад. Меъёри андоз 25%-ро ташкил медиҳад.

Арзиши андозии уҳдадориҳои мазкур ба сифр баробар мебошад (арзиши тавозунии 100 тарҳи маблағе мебошад, ки барои мақсадҳои андоз дар робита ба уҳдадорӣ дар давраҳои оянда тарҳ карда мешавад). Ҳангоме, ки уҳдадорӣ аз рӯи арзиши тавозунии он пардохт карда мешавад, корхона фоидаи андозбандишавандаи ояндаи худро то 100 кам мекунад ва аз ин рӯ, уҳдадориҳои андозбандишавандаи ояндаи худро то ҳадди 25 (100 аз рӯи меъёри 25%) коҳиши медиҳад. Фарқи байни арзиши тавозунӣ, ки ба 100 баробар аст ва арзиши андозии баробар ба сифр ин фарқияти муваққатии тарҳшавандаро ба андозаи 100 ифода менамояд. Аз ин рӯ, корхона дорои андозии батаъхиргузошташударо ба андозаи 25 (100 аз рӯи меъёри 25%) эътироф менамояд, ба шарте, ки аз ҷониби корхона дар давраҳои оянда гирифтани фоидаи андозбандишаванда, ки барои истифода аз имконияти коҳишёбии пардохтҳои андоз кифоя мебошад, имконпазир гардад.

26

Дар зер намунаҳои фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда оварда шудаанд, ки боиси пайдоиши дороиҳои андозии батаъхиргузошташуда мегарданд:

- (а) хароҷоти марбут ба барномаҳои нафақавӣ метавонад ҳангоми муайян кардани фоидаи муҳосибӣ вобаста ба хизматрасонӣ аз ҷониби корманд тарҳ карда шавад, аммо ҳангоми муайян кардани даромади андозбандишаванда танҳо дар ин маврид тарҳ карда мешавад, ки корхона ба фонди нафақа аъзоҳаққӣ месупорад ё ба кормандон нафақа пардохт менамояд. Дар байни арзиши тавозунии уҳдадорӣ ва арзиши андозии он фарқияти муваққатӣ вучуд дорад. Арзиши андозии чунин уҳдадорӣ одатан ба сифр баробар мебошад. Чунин фарқияти муваққатии тарҳшаванда боиси бавучудоии дороии андозии батаъхиргузошташуда мегардад, зеро корхона ҳангоми пардохтани аъзоҳаққӣ ё пардохтҳои нафақавӣ манфиатҳои иқтисодиро дар шакли тарҳкунӣ аз фоидаи андозбандишаванда ба даст меорад.
- (б) хароҷоти марбут ба тадқиқот дар давраи бавучудоии он ҳангоми муайян кардани фоидаи муҳосибӣ ҳамчун хароҷот эътироф карда мешавад, аммо имкон вучуд дорад, ки ҳангоми муайян кардани фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз) танҳо дар давраи баъдтар тарҳ карда шавад. Фарқияти байни арзиши андозии чунин хароҷоти марбут ба тадқиқот ифодагари маблағе мебошад, ки мақомоти андоз дар давраҳои оянда барои тарҳ кардан иҷозат медиҳанд ва арзиши тавозунии он, ки ба сифр баробар мебошад, фарқияти муваққатии тарҳшавандаро ифода карда, боиси бавучудоии дороии андозии батаъхиргузошташуда мегардад.
- (в) бо баъзе истисно, корхона дороиҳо ва уҳдадориҳои мушаххасшавандаро, ки ҳангоми муттаҳидсозии тиҷорат ба даст оварда шудаанд, аз рӯи арзиши одилонаи онҳо дар санаи ба даст овардан эътироф менамояд. Агар ин ё он уҳдадорӣ қабулшуда дар санаи ба даст овардан эътироф карда шуда, вале хароҷоти марбут ба он танҳо ҳангоми муайян кардани фоидаи андозбандишаванда дар давраи дертар тарҳ карда шавад, фарқияти муваққатии тарҳшаванда ба вучуд меояд, ки боиси бавучудоии дороии андозии батаъхиргузошташуда мегардад.

мегардад. Дороии андозии батаъхиргузошташуда ҳамзамон дар ин маврид ба вучуд меояд, хангоме, ки арзиши одилонаи дороии мушаххасшавандаи бадастовардашуда аз арзиши андозии он камтар бошад. Дар ҳарду ҳолат ҳам дороии андозии батаъхиргузошташудаи бавучудода ба маблағи гудвил таъсир мерасонад (ба банди 66 нигаред).

- (г) баъзе дороиҳо метавонанд бо арзиши одилона арзёбӣ карда шаванд ё бидуни тасҳеҳоти ҳаммонанд ба арзиши онҳо барои мақсадҳои андоз мавриди азнаварзёбӣ қарор гиранд (ба банди 20 нигаред). Фарқияти муваққатии тарҳшаванда ба вучуд меояд, агар арзиши андози чунин дорой аз арзиши тавозунии он зиёд бошад.

Намунае, ки талаботи банди 26(г)-ро тасвир мекунад

Муайянсозии фарқияти муваққатии тарҳшаванда дар охири соли 2:

Дар аввали соли 1 корхонаи А ба маблағи 1000 в.п. воситаи қарзиро бо арзиши номиналии 1000 в.п. ба даст меоварад, ки бояд ҳангоми фарорасии муҳлати пардохт баъд аз 5 сол бо меъёри фоизноки 2% пардохта шавад, ки мутобиқ бо он дар охири ҳар сол фоиз пардохта мешавад. Меъёри фоизи самаранок 2%-ро ташкил медиҳад. Воситаи қарзӣ бо арзиши одилона арзёбӣ карда мешавад.

Дар охири соли 2 дар натиҷаи афзоиши меъёри фоизноки бозор то ҳадди 5%, арзиши одилонаи воситаи қарзӣ то 918 в.п. коҳиш ёфтааст. Агар корхонаи А нигоҳ доштани ин воситаи қарзиро идома диҳад, пас эҳтимол вучуд дорад, ки қабул кардани тамоми воситаҳои пулии тибқи шартнома пешбинишуда имконпазир мебошад.

Фоида (зарар)-и марбут ба воситаи қарзӣ танҳо дар сурати амалишавии он андозбандишаванда (тарҳшаванда) маҳсуб меёбад. Даромад (зарар)-и ҳангоми фурӯш ё пардохти воситаи қарзӣ бавучудода барои мақсадҳои андозбандӣ ҳамчун фарқияти байни маблағи гирифташуда ва арзиши аввалияи воситаи қарзӣ ба эътибор гирифта мешавад.

Мутаносибан, манбаи андози воситаи қарзӣ арзиши аввалияи он мебошад.

Фарқияти байни арзиши тавозунии воситаи қарзӣ дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявии корхонаи А ба маблағи 918 в.п. ва манбаи андози он дар ҳаҷми 1,000 в.п. дар охири соли 2 боиси бавучудодии фарқияти муваққатии тарҳшаванда дар ҳаҷми 82 в.п. мегардад (ба бандҳои 20 ва 26(г) нигаред), новобаста аз он, ки корхонаи А ҷуброни арзиши тавозунии воситаи қарзиро тавассути фурӯш ё истифода (яъне, ҳифз ва қабули воситаҳои пулии тибқи шартнома пешбинишуда) ё тавассути омезиши ҳарду амал мунтазир мебошад.

Ин ба он далел аст, ки фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда ин фарқиятҳои байни арзиши тавозунии дорой ё уҳдадорӣ дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ва манбаи андози он мебошанд ва боиси маблағе мегарданд, ки ҳангоми муайян кардани фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз)-и давраҳои оянда тарҳ карда шуда, дар ин давраҳо арзиши тавозунии уҳдадорӣҳои дорой ё уҳдадорӣ ҷуброн ё қатъ карда мешавад (ба банди 5 нигаред). Ҳангоми муайян кардани фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз), дар сурати фурӯш ё хориҷшавии дорой, корхонаи А тарҳи ҳамаарзиши манбаи андози онро дар ҳаҷми 1,000 в.п. ба даст меорад.

- 27 Барқарорсозии фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда ҳангоми муайян намудани фоидаи андозбандишавандаи оянда боиси тарҳкунӣ мегардад. Бо вучуди ин, манфиатҳои иқтисодӣ дар шакли коҳишёбии пардохтҳои андоз ба корхона танҳо дар сурате дастрас хоҳад буд, агар фоидаи кофии андозбандишаванда, ки дар муқобили он маблағи ин тарҳкунӣ эҳтимолан ҳисоб карда мешавад, ба даст оварда шавад. Аз ин рӯ, корхона дороиҳои андозии батаъхиргузошташуда ро эътироф менамояд, танҳо агар эҳтимол вучуд дошта бошад, ки фоидаи андозбандишаванда, ки бар муқобили он фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда истифода мешаванд, мавҷуд бошад.
- 27А Ҳангоме, ки корхона мавҷудияти фоидаи андозбандишавандаро, ки дар муқобили он метавонад фарқияти муваққатии тарҳшавандаро ҳисоб кунад, корхона ин омилро ба эътибор мегирад, ки оё конунгузории андоз манбаҳои фоидаи андозбандишавандаро, ки дар муқобили он, ҳангоми барқарорсозии ин фарқияти муваққатии тарҳшаванда, метавонад тарҳкуниро анҷом диҳад, маҳдуд менамояд. Агар конунгузории андоз чунин маҳдудиятро пешбинӣ накунад, корхона фарқиятҳои муваққатии тарҳшавандаро ҳамроҳ бо тамоми дигар фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда арзёбӣ менамояд. Аммо, агар конунгузорӣ баҳисобгирии зарарро бо тарҳ намудан аз намуди муайяни даромад маҳдуд намояд, фарқияти муваққатии тарҳшаванда танҳо дар ҳамбастагӣ бо дигар фарқиятҳои муваққатии тарҳшавандаи намуди муайян арзёбӣ карда мешавад.
- 28 Чунин ҳисобида мешавад, ки мавҷудияти фоидаи андозбандишаванда, ки бар муқобили он метавонад фарқияти муваққатии тарҳшаванда ба эътибор гирифта шавад, имконпазир мебошад,

хангоме, ки ба таври кофӣ фарқиятҳои муваққатии андозбандишавандаи мансуб ба ҳама он як мақомоти андоз ва ба ҳама он корхонаи дорои амалиёти андозбандишаванда ҷой доранд, ки эҳтимолан барқарор карда мешаванд:

- (а) дар ҳама он даврае, ки дар он фарқияти муваққатии тарҳшаванда эҳтимолан барқарор шавад; ё
- (б) дар даврахое, ки эҳтимолан зарари андоз, ки дар робита ба он дорои андозии батаъхиргузошташуда эътироф шудааст, аз даврахои қаблӣ ё даврахои оянда интиқол дода шавад.

Дар ҳама он шароит дорои андозии батаъхиргузошташуда дар давоми даврае эътироф карда мешавад, ки дар он фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда ба вуҷуд меоянд.

29

Дар сурати мавҷуд набудани ҳамаи кофӣ фарқиятҳои муваққатии андозбандишавандаи мансуб ба ҳама он як мақомоти андоз ва ҳама он корхонаи дорои амалиёти андозбандишаванда дорои андозии батаъхиргузошташуда ба андозае эътироф карда мешавад, ки дар он:

- (а) ба таври эҳтимол тавассути корхона қабул гардидани ғайбӣ андозбандишавандаи мансуб ба ҳама он як мақомоти андоз ва ба ҳама он корхонаи дорои амалиёти андозбандишаванда, дар ҳама он даврае, ки дар давоми он барқарорсозии фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда анҷом мепазирад, ҷой дорад (ё дар даврахое, ки дар давоми онҳо эҳтимолан зарари андоз, ки дар робита ба он дорои андозии батаъхиргузошташуда эътироф шудааст, аз даврахои қаблӣ ё оянда интиқол ёбад). Ҳангоми арзёбии дурнамои ба даст овардани ғайбӣ андозбандишаванда дар даврахои оянда корхона:
 - (i) фарқиятҳои муваққатии тарҳшавандаро бо ғайбӣ андозбандишавандаи оянда муқоиса мекунад, ки тарҳҳои андози бо фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда қайду шартшударо истисно мекунад. Ҳамаи муқоиса дараҷаеро нишон медиҳад, ки дар он ғайбӣ андозбандишавандаи оянда қифоя хоҳад буд, то корхона маблағеро тарҳ кунад, ки бо ин фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда қайду шарт шудааст; ва
 - (ii) маблағи андозбандишавандаеро ба эътибор намегирад, ки аз фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда ба вуҷуд омада, ба вуҷуди он дар даврахои оянда дар назар аст, зеро ин дорои андозии батаъхиргузошташуда шуда, ки аз фарқиятҳои муваққатии тарҳшавандаи мазкур ба вуҷуд меояд, барои истифодаи он ғайбӣ андозбандишавандаи ояндаро талаб намеояд;
- (б) корхона дорои имконияти банақшагирии андоз мебошад, ки дар даврахои дахлдор мавҷудияти ғайбӣ андозбандишавандаро таъмин мекунад.

29А

Арзёбии ғайбӣ андозбандишавандаи оянда метавонад ҷабри баъзе дороиҳои корхонаро бо маблағе пешбинӣ намояд, ки аз арзиши тавозунии онҳо бештар бошад, агар барои эҳтимолоти гирифтани он тавассути корхона далели кофӣ мавҷуд бошад. Масалан, хангоме, ки дорои аз рӯи арзиши одилона арзёбӣ карда мешавад, корхона бояд баррасӣ кунад, ки оё барои ҳуҷҷатҳои дар ин бора, ки ҷабри дорои тавассути корхона бо маблағи бештар аз арзиши тавозунии он имконпазир аст, далелҳои кофӣ ҷой доранд ё надоранд. Ин метавонад ҷой дошта бошад, масалан, дар он сурате, ки корхона нигоҳ доштани воситаи қарзии дорои меъёри собитшударо пешбинӣ карда бошад ва воситаҳои пулии тибқи шартнома пешбинишударо қабул намояд.

30

Имконияти банақшагирии андоз амалеро ифода мекунад, ки имкон вуҷуд дорад корхона онро барои бунёд ё зиёдшавии ғайбӣ андозбандишаванда дар давраи муайян, то ба охир расидани даврае, ки дар давоми он барои истифодаи зарар ё имтиёзи андозии ба даврахои оянда интиқолифта иҷозат дода мешавад, ба таври пешакӣ истифода барад. Масалан, дар баъзе мавридҳои қонунгузорӣ бунёд ё зиёдшавии ғайбӣ андозбандишаванда бар асари онҳо метавонад ҷой дошта бошад:

- (а) интиқоли яке аз ду тарҳҳои андозбандии даромади ғайбӣ: ё бо усули ҳисобу замкунӣ, яъне, бо маблағи ғайбӣ ҳисобшуда, ё бо усули ҳазинавӣ, яъне, бо маблағи ғайбӣ гирифташуда;
- (б) ба таъхир андохтани қабули ин ё он тарҳҳои дигар аз ғайбӣ андозбандишаванда;
- (в) фурӯш ва эҳтимолан иҷораи баръакси дороиҳое, ки арзиши онҳо афзоиш ёфтааст, вале арзиши андозии онҳо бо мақсади инъикоси ҳамаи зиёдшавӣ тасҳеҳ карда нашудааст; ва
- (г) бо мақсади ба даст овардани сармоягузори дигаре, ки даромади андозбандишавандаро тавлид мекунад, фурӯши дороие, ки даромади андозбандишавандаро тавлид мекунад (масалан, дар баъзе мавридҳои қонунгузорӣ ба ҳамаи намуни дорои вомбаргҳои давлатӣ мансуб мебошанд).

Агар истифодаи механизмҳои банақшагирии андоз боиси аз давраи дертар ба давраи пештар гузаронида шудани ғоидаи андозбандишаванда гардад, имконияти истифодаи зарар ё имтиёзи андоз мисли пештара аз мавҷудияти ғоидаи андозбандишавандаи оянда вобаста мебошад, ки манбаи он бавучудоии ояндаи фарқиятҳои муваққатӣ маҳсуб намеёбад.

- 31 Агар корхона дар гузаштаи наздик зарар дида бошад, пас бояд ҳамчун дастур аз бандҳои 35 ва 36 истифода намояд.
- 32 [Соқит шудааст].

Гудвил

- 32A Агар арзиши тавозунии гудвиле, ки ҳангоми муттаҳидсозии тичорат ба вучуд меояд, аз арзиши андозии он камтар бошад, фарқияти зерин боиси бавучудоии дороии андозии батаъхиргузошташуда мегардад. Дороии андозии батаъхиргузошташуда, ки дар натиҷаи эътирофи аввалияи гудвил ба вучуд меояд, бояд дар доираи баҳисобгирии муттаҳидсозии тичорат ба он дараҷае эътироф карда шавад, ки дар оянда мавҷуд будани ғоидаи андозбандишаванда, ки бар муқобили он фарқияти муваққатии тарҳшаванда истифода мешавад, имконпазир бошад.

Эътирофи аввалияи дороӣ ё уҳдадорӣ

- 33 Яке аз ҳолатҳои бавучудоии дороии андозии батаъхиргузошташуда ҳангоми эътирофи аввалияи дороӣ ин ҳолат ба ҳисоб меравад, ҳангоме, ки гранти давлатии андозбандишавандаи марбут ба дороӣ ҳангоми баҳисобгирии арзиши тавозунии дороӣ тарҳ карда мешавад, вале барои мақсадҳои андоз аз арзиши истехлоки дороии мазкур (яъне аз арзиши андозии он) тарҳ карда намешавад. Арзиши тавозунии дороии зикршуда аз арзиши андозии он камтар мебошад, ки боиси бавучудоии фарқияти муваққатии тарҳшаванда мегардад. Грантҳои давлатӣ инчунин метавонанд ҳамчун даромади батаъхиргузошташуда пешниҳод карда шаванд ва дар ин ҳолат фарқияти байни даромади батаъхиргузошташуда ва арзиши андозии он, ки ба сифр баробар аст, фарқияти муваққатии тарҳшаванда мебошад. Новобаста аз он, ки корхона кадом усули пешниҳодро интихоб мекунад, он дороии андозии батаъхиргузошташудаи бавучудомадаро бо сабабҳои дар банди 22 нишондодашуда эътироф наменамояд.

Зарар ва имтиёзҳои андозии истифоданашуда

- 34 **Дороии андозии батаъхиргузошташуда бояд дар робита ба зарари андозии истифоданашуда ва имтиёзҳои андозии истифоданашуда ба ҳамаи дараҷае эътироф карда шавад, ки дар он мавҷудияти ғоидаи андозбандишавандаи оянда, ки дар муқобили он метавон ин зарари андозии истифоданашуда ва имтиёзҳои андозии истифоданашударо ба эътибор гирифт, имконпазир бошад.**
- 35 Меъёрҳои эътирофи дороиҳои батаъхиргузошташудаи андоз, ки бар асари ба давраҳои оянда интиқол додани зарар ва имтиёзҳои андозии истифоданашуда пайдо мешаванд, ба меъёрҳои эътирофи дороиҳои андозии батаъхиргузошташуда, ки дар натиҷаи фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда ба вучуд меоянд, шабоҳат доранд. Бо вучуди ин, мавҷудияти зарари андозии истифоданашуда далели кавии он мебошад, ки ғоидаи андозбандишавандаи оянда эҳтимолан дастрас набошад. Аз ин рӯ, агар корхона дар гузаштаи наздик зарар дида бошад, он дороии андозии батаъхиргузошташударо барои зарар ё имтиёзҳои андозии истифоданашуда танҳо ба андозае эътироф менамояд, ки корхона дорои фарқиятҳои муваққатии кофӣ андозбандишаванда бошад ё дигар далели боварибахше мавҷуд бошад, ки дар оянда ғоидаи кофӣ андозбандишаванда ба вучуд омада, дар муқобили он корхона метавонад зарар ва имтиёзҳои андозии истифоданашударо ба эътибор гирад. Дар чунин ҳолат банди 82 ифшоӣ маълумотро дар бораи маблағи дороии андозии батаъхиргузошташудаи мазкур ва хусусияти далелеро, ки дар асоси он маблағи зикршуда эътироф шудааст, талаб менамояд.
- 36 Ҳангоми арзёбии эҳтимолияти мавҷудияти ғоидаи андозбандишаванда, ки дар муқобили он метавон зарари андозии истифоданашуда ва имтиёзҳои андозии истифоданашударо ба эътибор гирифт, корхона меъёрҳои зеринро ба эътибор мегирад:
- (а) оё корхона дорои фарқиятҳои муваққатии кофӣ андозбандишавандаи мансуб ба ҳамаи як мақомоти андоз ва ҳамаи як корхонаи дорои амалиёти андозбандишаванда мебошад, ки боиси ба вучуд омадани маблағи андозбандишаванда гардида, дар муқобили он метавон зарари андозии истифоданашуда ва имтиёзҳои андозии истифоданашударо то ба охир расидани муҳлати онҳо ба эътибор гирифт;

- (б) оё эҳтимол дорад, ки дар корхона то мавриди ба охир расидани муҳлати зарари андозии истифоданашуда ё имтиёзҳои андозии истифоданашуда ғоидаи андозбандишаванда ба вучуд ояд;
- (в) оё зарари андозии истифоданашуда сабабгори нишонаҳои мушаххасе мебошад, ки тақроран ба вучуд омадани он эҳтимолияти кам дорад;
- (г) оё корхона имконияти банақшагирии андозро дорад (ба банди 30 нигаред), ки метавонад боиси бавучудоии ғоидаи андозбандишаванда дар ҳамаи давраи гардад, ки дар он зарари андоз ё имтиёзҳои андозии истифоданашуда метавон ҳисоб намуд.

То он дараҷае, ки мавҷудияти ғоидаи андозбандишаванда, ки бар муқобили он зарари андозии истифоданашуда ё имтиёзҳои андозии истифоданашуда ҳисоб карда мешавад, имконнопазир мебошад, дорои андозии батаъхиргузошташуда эътироф карда намешавад.

Арзёбии тақрорӣ дороиҳои андозии батаъхиргузошташудаи эътирофнагардида

- 37 Дар охири ҳар як давраи ҳисоботӣ корхона тақроран дороиҳои андозии батаъхиргузошташудаи эътирофнашударо арзёбӣ менамояд. Корхона дорои андозии батаъхиргузошташудаи қаблан эътирофнашударо ба ҳамаи андозаи эътироф менамояд, ки ғоидаи андозбандишавандаи оянда имкон фароҳам меорад ин дорои андозии батаъхиргузошташуда ҷуброн карда шавад. Масалан, беҳтарсозии шароити тичорат метавонад эҳтимолияти ин омилро баланд бардорад, ки корхона дар оянда имкон дорад ғоидаи кофии андозбандишавандаро ба даст оварад, то ин, ки дорои андозии батаъхиргузошташуда меъёрҳои эътирофи дар бандҳои 24 ё 34 ҷойдоштаро қонеъ кунад. Мисоли дигар ин ҳолат ба ҳисоб меравад, ки корхона дороиҳои андозии батаъхиргузошташударо дар санаи муттаҳидсозии тичорат ё санаи дертар мавриди азнаварзёбӣ қарор медиҳад (ба бандҳои 67 ва 68 нигаред).

Сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ва ҳиссаи иштирок дар соҳибкорӣ муштарак

- 38 Фарқиятҳои муваққатӣ ҳангоме ба вучуд меоянд, ки арзиши тавозунии сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ё ҳиссаи иштирок дар соҳибкорӣ муштарак (аз ҷумла, ҳиссаи корхонаи асосӣ ё сармоягузор дар дороиҳои софи корхонаи фаръӣ, филиал, иттиҳодия ё объекти сармоягузорӣ, аз ҷумла, арзиши тавозунии гудвил) аз арзиши андозии сармоягузори мазкур (аксаран ба арзиши аввалия баробар аст) ё ҳиссаи иштирок фарқ мекунад. Чунин фарқиятҳо метавонанд дар як қатор ҳолатҳои гуногун ба миён оянд, масалан:
- (а) дар сурати мавҷуд будани ғоидаи тақсимнашудаи корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ё соҳибкорӣ муштарак;
 - (б) дар сурати тағйир ёфтани қурби асъор, ҳангоме, ки корхонаи асосӣ ва корхонаҳои фаръии он дар кишварҳои гуногун ҷойгиранд;
 - (в) ҳангоме, ки арзиши тавозунии сармоягузорӣ дар иттиҳодия то ҳадди маблағи ҷуброншавандаи он қошқ меёбад.

Дар ҳисоботи молиявии маҷмуишуда фарқияти муваққатии марбут ба сармоягузорӣ метавонад аз фарқияти муваққатии марбут ба ин сармоягузорӣ дар ҳисоботи молиявии алоҳидаи корхонаи асосӣ фарқ кунад, агар корхонаи асосӣ сармоягузори дар ҳисоботи молиявии алоҳидаи худ аз рӯи арзиши аввалия ё бо арзиши азнаварзёбишуда ба эътибор гирад.

- 39 **Корхона бояд уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташударо барои ҳамаи фарқиятҳои муваққатии андозбандишавандаи вобаста ба сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ва ҳиссаи иштирок дар соҳибкорӣ муштарак эътироф наояд, агар ин ду шартӣ зерин иҷро шаванд:**
- (а) **ин корхона, ки корхонаи асосӣ, сармоягузор, иштирокчии корхонаи муштарак ё иштирокчии амалиёти муштарак махсус меёбад, қодир бошад муҳлати барқарорсозии фарқияти муваққатии дахлдорро назорат наояд;**
 - (б) **эҳтимол вучуд дорад, ки ин фарқияти муваққатӣ дар ояндаи наздик барқарор нагардад.**

- 40 Азбаски корхонаи асосӣ сиёсати корхонаи фаръиро дар робита ба суди саҳмияҳо назорат мекунад, он метавонад муҳлати барқарорсозии фарқиятҳои муваққатии марбут ба сармоягузори (аз ҷумла, фарқиятҳои муваққатӣ, ки на танҳо дар робита ба ғоидаи тақсимнашуда, балки инчунин дар робита

ба фарқиятҳои қурби асър дар мавриди бозҳисобкунии асър ба вучуд меоянд) назорат намояд. Илова бар ин, дар бисёр маврид муайян намудани маблағи андоз аз даромаде, ки бояд ҳангоми аз байн рафтани фарқияти муваққатӣ пардохта шавад, ғайриимкон хоҳад буд. Дар натиҷа, агар корхонаи асосӣ муайян кунад, ки ин ғоидаи мавҷуда дар ояндаи наздик тақсим карда намешавад, он уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташударо эътироф наменамояд. Чунин равиш нисбат ба сармоягузори дар филиалҳо низ татбиқ мегардад.

- 41 Дорониҳо ва уҳдадорҳои ғайрипулии корхона бо асари амалкунандаи он арзёбӣ карда мешаванд (ба СББМ 21 *“Таъсири тағйироти қурби асари хориҷӣ”* нигаред). Агар ғоида ё зарари андозбандишавандаи корхона (ва мутаносибан арзиши андозии дорониҳо ва уҳдадорҳои ғайрипулии он) бо асари дигар муайян карда шавад, тағйирёбии қурби дахлдори мубодилавии асър боиси бавучудоии фарқиятҳои муваққатӣ мегардад, ки дар робита ба онҳо уҳдадорӣ ё (бо назардошти банди 24) дорониҳо андозии батаъхиргузошташуда эътироф карда мешаванд. Маблағи андози батаъхиргузошташудаи бавучудодама дар таркиби ғоида ё зарар аз рӯи дебет ё кредит эътироф карда мешавад (ба банди 58 нигаред).
- 42 Сармоягузоре, ки дар иттиҳодия ҳисса дорад, ҳамон корхонаро назорат намекунад ва умуман қобилияти муайян намудани сиёсати суди сахмияҳои онро надорад. Аз ин рӯ, дар сурати мавҷуд набудани шартномае, ки тақсими даромади иттиҳодияро дар ояндаи наздик манъ менамояд, сармоягузор уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташударо дар робита ба фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда, ки ба сармоягузори он дар иттиҳодия марбут мебошад, эътироф менамояд. Дар баъзе маврид сармоягузор эҳтимолан қудрати муайян намудани маблағи андозеро, ки бояд ҳангоми ҷуброни арзиши аввалияи сармоягузори худ дар иттиҳодия пардохта шавад, надорад, аммо метавонад, муайян кунад, ки маблағи андоз аз баъзе маблағи ҳадди ақалл камтар нахоҳад буд. Дар чунин маврид уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда аз рӯи ҳамин маблағ ҳисоб карда мешавад.
- 43 Шартномаи байни соҳибкорони муштарак одатан масоили тақсими ғоидаро танзим менамояд ва муайян мекунад, ки оё барои ҳалли чунин масъалаҳо ризоияти ҳама тарафҳо ё ягон гурӯҳи онҳо талаб карда мешавад ё намешавад. Агар иштирокчи соҳибкорӣ муштарак ё иштирокчи амалиёти муштарак муҳлати тақсими ҳиссаи худро дар ғоидаи объекти соҳибкорӣ муштарак назорат карда тавонад, эҳтимол вучуд дорад, ки ҳиссаи иштироки он дар ғоида дар ояндаи наздик тақсим нагардида, уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда эътироф карда нашавад.
- 44 **Корхона бояд дорони андозии батаъхиргузошташударо дар робита ба ҳамаи фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда, ки аз сармоягузори ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ва ҳиссаи иштирок дар соҳибкорӣ муштарак ба вучуд меояд, танҳо ба ҳамаи андозае эътироф намояд, ки эҳтимол вучуд дорад, ки:**
- (а) фарқияти муваққатӣ дар ояндаи наздик аз байн равад;
 - (б) ғоидаи андозбандишаванда ба вучуд меояд, ки дар муқобили он фарқияти дахлдори муваққатӣ метавонад ҳисоб карда шавад.
- 45 Ҳангоми қабули қарор дар бораи эътироф намудани дорони андозии батаъхиргузошташуда нисбат ба фарқиятҳои муваққатии тарҳшавандаи вобаста ба сармоягузориҳои он дар корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ва ҳиссаи иштироки он дар соҳибкорӣ муштарак, корхона нишондодҳои дар бандҳои 28-31 ҷойдоштаро ба эътибор мегирад.

Арзёбӣ

- 46 Уҳдадорӣ (дорониҳо)-и марбут ба андози қорӣ барои давраи қорӣ ва давраҳои қаблӣ бо маблағе арзёбӣ карда мешаванд, ки эҳтимолан ба мақомоти андоз пардохта шуда (таваҷҷути мақомоти андоз барои ҷуброн талаб карда мешаванд), бо истифода аз меъёрҳои андоз (ва қонунгузори андоз)-и амалкунанда ё моҳиятан дар охири давраи ҳисоботӣ қабулшуда ба эътибор гирифта шудааст.
- 47 Дорониҳо ва уҳдадорҳои андозии батаъхиргузошташуда бояд тибқи меъёрҳои андозе, ки дар давраи ғуруши дорониҳо ё пардохти уҳдадорӣ татбиқ мешаванд, дар асоси меъёрҳои андоз (ва қонунгузори андоз)-и амалкунанда ё моҳиятан дар охири давраи ҳисоботӣ қабулшуда арзёбӣ карда шаванд.
- 48 Дорониҳо ва уҳдадорҳои андози қорӣ ва батаъхиргузошташуда маъмулан бо истифода аз меъёрҳои андози амалкунанда (ва қонунгузори амалкунандаи андоз) арзёбӣ карда мешаванд. Бо вучуди ин, дар баъзе мавридҳои қонунгузори эълони меъёрҳои андоз (ва талаботи қонунгузори андоз) аз қониби мақомоти давлатӣ моҳиятан мафҳуми қабули қонунро ифода менамояд, ҳарчанд қабули расмӣ метавонад пас аз чанд моҳи чунин эълон анҷом пазирада. Ҳангоми чунин ҳолат дорониҳо ва

- ухдадориҳои андоз бо истифода аз меъёри андози эълоншуда (ва талаботи қонунгузории андоз) арзёбӣ карда мешаванд.
- 49 Агар нисбат ба сатҳҳои гуногуни андоз меъёрҳои гуногуни андоз татбиқ карда шаванд, дороиҳо ва ухдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда бо истифода аз меъёрҳои миёнае, ки интизор меравад нисбат ба ғоидаи андозбандишаванда (зарари андоз)-и он давраҳое, ки дар муддати онҳо эҳтимолияти барқарорсозии фарқиятҳои муваққатӣ мавҷуд мебошад, арзёбӣ карда шаванд.
- 50 [Соқит шудааст].
- 51 **Арзёбии ухдадориҳо ва дороиҳои андозии батаъхиргузошташуда бояд оқибатҳои андозиеро инъикос намояд, ки вобаста ба тарзе, ки тавассути он корхона тахмин менамояд – ба ҳолати охири давраи ҳисоботӣ - ҷуброн ё пардохт намудани арзиши тавозунии ин дороиҳо ва ухдадориҳо қабул кунад.**
- 51A Дар баъзе маврид қонунгузорӣ тарзи гирифтани ҷуброни арзиши тавозунии дороиро тавассути корхона пешбинӣ намудааст (пардохт кардани арзиши тавозунии ухдадорӣ), ки метавонад ба яке аз нишондиҳандаҳои зерин ё ба ҳарду таъсир расонад:
- (а) меъёри андозии татбиқшаванда, ҳангоме, ки корхона барои арзиши тавозунии дорой ҷуброн мегирад ё ухдадориро пардохт менамояд;
- (б) арзиши андозии ин дорой (ухдадорӣ).
- Дар чунин мавридҳои монанд корхона ухдадорӣ ва дороии андозии батаъхиргузошташударо бо истифода аз меъёри андоз ва арзиши андоз, ки ба усули пешбинишавандаи ҷуброн ё ҳисоббаробаркунии мувофиқ аст, арзёбӣ менамояд.

Намунаи А

Объекти воситаҳои асосӣ дар ҳаҷми 100 арзиши тавозунӣ дорад ва арзиши андоз дар ҳаҷми 60 мебошад. Агар дорой фурӯхта шавад, эҳтимолан меъёри андоз дар ҳаҷми 20% ва барои дигар даромадҳо меъёри андоз дар ҳаҷми 30% татбиқ карда шавад.

Корхона ухдадориҳои андозии батаъхиргузошташударо дар ҳаҷми 8 (40 бо меъёри 20%) эътироф менамояд, агар корхона фурӯши дороиро бидуни истифодаи ояндаи он ё ухдадориҳои андозии батаъхиргузошташударо дар ҳаҷми 12 (40 бо меъёри 30%) пешбинӣ намояд, агар корхона ҳифз кардани дороиро ба эътибор гирифта, ҷуброни арзиши тавозунии онро тавассути истифода қабул кунад.

Намунаи Б

Объекти воситаҳои асосии дорои арзиши аввалия дар ҳаҷми 100 ва арзиши тавозунӣ дар ҳаҷми 80 ба маблағи 150 азнаварёбӣ карда мешавад. Барои мақсадҳои андоз ягон тасхеҳи ҳаммонанд ворид карда намешавад. Истеҳлоки чамъшуда барои мақсадҳои андоз 30 ва меъёри андоз 30% аст. Агар объект аз арзиши аввалияи он зиёдтар фурӯхта шавад, истеҳлоки чамъшудаи андоз 30 ба даромади андозбандишаванда дохил карда мешавад, аммо даромад аз фурӯши объект, ки аз арзиши аввалияи он зиёд аст, андозбандӣ намешавад.

Арзиши андози объекти мазкур дар ҳаҷми 70 буда, фарқияти муваққатии андозбандишаванда дар ҳаҷми 80 вуҷуд дорад. Агар корхона қабули ҷуброни арзиши тавозуниро бо роҳи истифода аз ин объект пешбинӣ намояд, он бояд ғоидаи андозбандишавандаро дар ҳаҷми 150 таъмин кунад, аммо дар ин маврид он метавонад танҳо истеҳлоки андозро дар ҳаҷми 70 тарҳ кунад. Дар ин ҳолат, ухдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда 24 (80 бо меъёри 30%) аст. Агар корхона қабули ҷуброни арзиши тавозуниро бо роҳи фурӯши ғаври ин объект дар ҳаҷми 150 пешбинӣ намояд, ухдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда ба тағйир зерин ҳисоб карда мешавад:

Фарқияти муваққатии андозбандишаванда	Меъёри андоз	Ухдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда
Истеҳлоки андозии чамъшуда	30	30%
Маблағе, ки аз арзиши аввалия бештар мебошад	50	0
		9
		—

Намунаи Б		
Ҳамагӣ	<u>80</u>	<u>9</u>
<i>(Эзоҳ: Мутобиқи банди 61А андози иловагии батаъхиргузошташуда, ки ҳангоми азнаварзёбии объект ба вучуд меояд, дар таркиби дигар маҷмуи даромад эътироф карда мешавад).</i>		

Намунаи В
Шартҳои аввалия ба ҳамон таври дар намунаи Б овардашуда, ба истиснои ин фарқият мебошанд, агар объект аз арзиши аввалияи он зиёдтар фурӯхта шавад, истеҳлоки андозии ҷамъшуда ба даромади андозбандишаванда дохил карда мешавад (ба андозаи 30 фоиз андозбандӣ карда мешавад) ва даромад аз фурӯш бо меъёри 40%, пас аз тарҳ кардани арзиши аввалияи аз рӯйи таваррум тасҳеҳшуда дар ҳаҷми 110, андозбандӣ карда мешавад. <i>Агар корхона қабули ҷуброни арзиши тавозунии объектро тавассути истифодаи он пешбинӣ карда бошад, он бояд ғоидаи андозбандишавандаро дар ҳаҷми 150 таъмин намояд, аммо он метавонад истеҳлоки андозро танҳо дар ҳаҷми 70 тарҳ кунад. Дар ин ҳолат арзиши андози объект 70-ро таъмин дода, фарқияти муваққати андозбандишаванда дар ҳаҷми 80 вучуд дорад ва уҳдадорӣ андозии батаъхиргузошташуда, ҳамаҷун мисоли дар намунаи Б 24 овардашуда, (80 дар 30%-ро таъмин медиҳад.</i> <i>Агар корхона қабули ҷуброни арзиши тавозунии объектро тавассути фурӯши фаврӣ дар ҳаҷми 150 пешбинӣ намояд, пас барои мақсадҳои андоз он метавонад арзиши аввалияи шохисбандишударо дар ҳаҷми 110 тарҳ кунад. Нетто-воридоти маблағ дар ҳаҷми 40 ба андозаи 40% андозбандӣ карда мешавад. Илова бар ин, истеҳлоки андозии ҷамъшуда дар ҳаҷми 30 ба даромади андозбандишаванда дохил ва бо меъёри 30% андозбандӣ карда мешавад. Дар ин ҳолат арзиши андоз 80 (110 тарҳи 30) аст, фарқияти муваққати андозбандишаванда 70 ва уҳдадорӣ батаъхиргузошташуда 25 (40 ба 40% ҷамъи 30 ба 30%) мебошад. Агар арзиши андоз дар ин намуна равшан набошад, ба принципі асосии дар банди 10 овардашуда муроҷиат кардан ба манфиат мебошад.</i> <i>(Эзоҳ: Мутобиқи банди 61А андози иловагии батаъхиргузошташуда, ки ҳангоми азнаварзёбии объект ба вучуд меояд, дар таркиби дигар маҷмуи даромад эътироф карда мешавад).</i>

- 51Б Агар уҳдадорӣ ё дороии андозии батаъхиргузошташуда аз дороии истеҳлоқнашавандае ба вучуд ояд, ки тибқи тарҳи баҳисобгирии арзиши азнаварзёбии пешбинишудаи СББМ 16 арзёбӣ карда шудааст, пас арзёбии ин уҳдадорӣ ё дороии андозии батаъхиргузошташуда бояд оқибатҳои андозро инъикос намояд, ки ба ҳамин тавр, агар арзиши тавозунии ин дороии истеҳлоқнашаванда тавассути фурӯши он, новобаста аз манбаи арзёбии арзиши тавозунии дороии мазкур, ҷуброн гардида бошад. Бинобар ин, агар қонунгузори андоз муайян кунад, ки меъёри андозии нисбат ба маблағи андозбандишавандаи мавриди татбиқи аз фурӯши дорой гирифташуда аз меъёри андозии нисбат ба маблағи андозбандишавандаи мавриди истифодаи дорой гирифташуда фарқ мекунад, пас барои арзёбӣ кардани уҳдадорӣ ё дороии андозии батаъхиргузошташуда, ки бо дороии истеҳлоқнашаванда алоқаманд мебошад, меъёри нахустин аз меъёрҳои зикршуда татбиқ карда мешавад.
- 51В Агар уҳдадорӣ ё дороии андозии батаъхиргузошташуда нисбат ба амволи сармоягузорӣ ба миён ояд, ки бо истифода аз тарҳи баҳисобгирии арзиши одилона мутобиқи СББМ 40 арзёбӣ карда мешавад, пас фарзияи радшаванда дар ин бора ҷой дорад, ки арзиши тавозунии амволи сармоягузорӣ тавассути фурӯш барқарор карда мешавад. Аз ин рӯ, агар ин фарзия рад карда нашавад, арзёбии уҳдадорӣ ё дороии андозии батаъхиргузошташуда бояд оқибатҳои андозро инъикос намояд, ки дар сурати ҷуброни арзиши тавозунии амволи сармоягузорӣ танҳо тавассути фурӯш ҷой дорад. Ин фарзия рад карда мешавад, агар объекти дахлдори амволи сармоягузорӣ истеҳлоқшаванда буда, дар доираи тарҳи тичорат нигоҳ дошта шавад, ки ҳадафи он амалӣ намудани тамоми манфиатҳои иқтисодии моликияти сармоягузорӣ тавассути истифода бурдани он дар муддати муайян, на бо роҳи фурӯш мебошад. Агар ин фарзия рад карда шавад, пас талаботи бандҳои 51 ва 51А бояд риоя карда шавад.

Намунае, ки талаботи банди 51В-ро тасвир мекунад
Амволи сармоягузорӣ дорой арзиши аввалия дар ҳаҷми 100 ва арзиши одилона дар ҳаҷми 150

Намунае, ки талаботи банди 51В-ро тасвир мекунад

мебошад. Он бо истифода аз тарҳи баҳисобгирии арзиши одилона мутобиқи СББМ 40 арзёбӣ карда мешавад. Амволи сармоягузори мазкур қитъаи заминро дар бар мегирад, ки дорои арзиши аввалия дар ҳаҷми 40 ва арзиши одилона дар ҳаҷми 60 мебошад ва биноеро низ дар бар мегирад, ки дорои арзиши аввалия дар ҳаҷми 60 ва арзиши одилона дар ҳаҷми 90 аст. Қитъаи замини зикршуда муҳлати истифодаи муфиди бемаҳдуд дорад.

Истеҳлоки ҷамъшудаи бино барои мақсадҳои андоз 30-ро ташкил медиҳад. Тағйироти амалинашудаи арзиши одилонаи амволи сармоягузорӣ ба даромади андозбандишаванда таъсир намерасонад. Агар амволи сармоягузорӣ аз арзиши аввалияи он зиёдтар фурӯхта шавад, 30% истеҳлоки ҷамъшудаи андоз ба даромади андозбандишаванда дохил карда мешавад ва аз рӯйи меъёри муқаррарии андоз 30% андозбандӣ карда мешавад. Нисбат ба он қисми даромад аз фурӯши дороиҳое, ки онҳо аз арзиши аввалияи ин дороиҳо зиёданд, қонунгузори андоз меъёрҳои зерини андозро муайян мекунад: 25% барои дороиҳое, ки корхона камтар аз ду сол дар ихтиёр дорад ва 20% барои дороиҳое, ки корхона дар давоми ду сол ӯ бештар аз он соҳиби он аст.

Азбаски амволи сармоягузори мазкур бо истифода аз тарҳи баҳисобгирии арзиши одилона мутобиқи СББМ 40 арзёбӣ карда мешавад, фарзияи радишаванда вуҷуд дорад, ки корхона арзиши тавозунии амволи сармоягузори танҳо тавассути фурӯш барқарор мекунад. Агар ин фарзия рад карда нашавад, пас андоз ба таъхиргузоишуда бояд оқибатҳои андозро инъикос намояд, ки дар сураати ҷуброн кардани арзиши тавозунии танҳо тавассути фурӯш ба вуҷуд меоянд, ҳатто агар корхона интизори гирифтани даромади иҷораи амволро пеш аз фурӯштани он дошта бошад.

Арзиши андозии қитъаи замини баррасишаванда, агар фурӯхта шавад, 40 хоҳад буд ва аз ин рӯ, фарқияти муваққати андозбандишаванда дар ҳаҷми 20 (60 - 40) вуҷуд дорад. Арзиши андозии бино, агар фурӯхта шавад, 30 (60 - 30) хоҳад буд, бинобар ин, фарқияти муваққати андозбандишаванда дар ҳаҷми 60 (90 - 30) вуҷуд дорад. Дар натиҷа, фарқияти умумии муваққати андозбандишаванда, ки ба амволи сармоягузорӣ тааллуқ дорад, 80 (20 + 60) мебошад.

Мутобиқи банди 47 меъёри андоз ин меъёрест, ки интизор меравад, дар ҳамаи даврае, ки амволи сармоягузори мазкур мавриди амал қарор дорад, амал хоҳад кард. Ҳамин тариқ, агар корхона интизори фурӯши ин амволро пас аз зиёда аз ду соли соҳибияти он дошта бошад, пас уҳдадори дахлдори андозии батаъхиргузоишуда ба таври зерин ҳисоб карда мешавад:

	Фарқияти муваққати андозбандишаванда	Меъёри андоз	Уҳдадори андозии батаъхиргузоишуда
Истеҳлоки андозии ҷамъшуда	30	30%	9
Маблағе, ки аз арзиши аввалия бештар мебошад	50	20%	10
Ҳамагӣ	80		19

Агар корхона интизори он бошад, ки дар лаҳзаи фурӯши амволи сармоягузорӣ муҳлати нигоҳдории он камтар аз ду солро ташкил медиҳад, пас тибқи ҳисобкунии дар боло зикршуда бояд на меъёри андозии 20% аз даромади бештар аз арзиши аввалия, балки меъёри андозии 25% татбиқ карда шавад.

Агар корхона биноро ҳамчун як қисми тарҳи тиҷоратӣ истифода барад, ки ҳадафаш ба даст овардани тамоми манфиатҳои иқтисодии дар бино мавҷудбуда аз ҳисоби истифодаи он дар тӯли як муддати муайяни вақт, вале на аз фурӯши он мебошад, пас фарзияи дар боло зикршуда барои он бино рад карда мешавад. Бо вуҷуди ин, замин истеҳлок карда намешавад. Фарзия дар бораи он, ки арзиши тавозунии он тавассути фурӯш барқарор карда мешавад, рад карда намешавад. Дар натиҷа, уҳдадори андозии батаъхиргузоишуда оқибатҳои андозро инъикос мекунад, ки ба ҷуброни арзиши тавозунии бино тавассути истифодаи он ва ба ҷуброни арзиши тавозунии қитъаи замин тавассути фурӯши он мансуб мебошад.

Арзиши андозии бино, ҳангоме, ки он истифода мешавад, 30 (60 - 30) аст ва фарқияти муваққати андозбандишаванда дар ҳаҷми 60 (90 - 30) вуҷуд дорад, ки боиси бавуҷудоии уҳдадори батаъхиргузоишуда ба андозаи 18 (60 дар 30%) мегардад.

Арзиши андозбандишавандаи қитъаи замин, агар фурӯхта шавад, дар ҳаҷми 40 аст ва фарқияти муваққати андозбандишаванда дар ҳаҷми 20 (60 - 40) мавҷуд аст, ки боиси бавуҷудоии уҳдадори батаъхиргузоишуда ба андозаи 4 (20 дар 20%) мегардад.

Аз ин рӯ, агар ҷубронпулӣ бо роҳи фурӯш барои бино рад карда шавад, уҳдадори андозии батаъхиргузоишудаи марбут ба амволи сармоягузорӣ дар ҳаҷми 22 (18 + 4) хоҳад буд.

- 51Г Фарзия радшаванда, ки дар банди 51В чой дорад, инчунин ин маврид татбиқ мешавад, ҳангоме, ки уҳдадорӣ ё дороии андозии батаъхиргузошташуда дар натиҷаи арзёбии амволи сармоягузорӣ дар муттаҳидсозии тичорат ба вучуд меоянд, агар корхона тарҳи баҳисобгириро аз рӯи арзиши одилонаи санаи арзёбии ояндаи ин амволи сармоягузорӣ истифода барад.
- 51F Бандҳои 51Б-51Г вобаста ба татбиқи принципҳои дар бандҳои 24-33 (фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда) ва бандҳои 34-36 (зарар ва имтиёзҳои андозии истифоданашуда)-и Стандарти мазкур зикршуда, ҳангоми эътироф ва арзёбии дороиҳои андозии батаъхиргузошташуда талаботро тағйир намедиханд.
- 52 [ба банди 51А қўчонида шуда, аз нав рақамгузорӣ шудааст]
- 52А Дар баъзе мавридҳои қонунгузорӣ андоз аз даромад бо меъёрҳои баландтар ё пасттар пардохта мешаванд, агар як қисмати ғоидаи соф ё тақсимнашуда ё тамоми он ҳамчун суди саҳмия ба саҳмдорони корхона пардохт карда шавад. Дар дигар мавридҳои қонунгузорӣ андоз аз даромад метавонад ё аз буҷет барғардонидида шавад ё ба буҷет пардохта шавад, агар як қисмати ғоидаи соф ё тақсимнашуда ё тамоми он ҳамчун суди саҳмия ба саҳмдорони корхона пардохт карда шавад. Дар чунин маврид дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии ҷорӣ ва батаъхиргузошташуда тибқи меъёри андозе, ки нисбат ба ғоидаи тақсимнашуда татбиқ мешаванд, арзёбӣ карда мешаванд.
- 52Б [Сокит шудааст].

Намунае, ки бандҳои 52А ва 57А-ро тасвир мекунад

Намунаи дар поён овардашуда ба арзёбии дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии ҷорӣ ва батаъхиргузошташудаи корхона дар мавриди қонунгузорӣ марбут мебошад, ки дар он андоз аз даромад бо меъёри баландтар аз ғоидаи тақсимнашуда (50%) бо бозгашти маблағи муайяни андозии пардохтшуда дар сурати тақсими ғоида пардохт карда мешавад. Меъёри андоз аз ғоидаи тақсимшуда 35 фоизро ташкил медиҳад. Дар охири давраи ҳисоботӣ, ки 31 декабри соли 20X1 мебошад, корхона уҳдадори пардохти суди саҳмияҳои пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ пешниҳодшуда ё эълоншударо эътироф намекунад. Дар натиҷа, дар соли 20X1 суди саҳмияҳо эътироф карда намешавад. Ғоидаи андозбандишаванда барои соли 20X1 100 000-ро ташкил медиҳад. Нетто-бузургии фарқияти муваққатии андозбандишаванда барои соли 20X1 аз 40 000 иборат мебошад.

Корхона уҳдадори андоз ва хароҷоти марбут ба андоз аз даромади ҷориро, ки андозаи 50,000-ро ташкил медиҳад, эътироф менамояд. Дар робита ба маблағе, ки дар натиҷаи пардохтҳои ояндаи суди саҳмияҳо ба корхона ҷуброн карда мешавад, дорой эътироф карда намешавад. Ҳамзамон, корхона уҳдадори батаъхиргузошташуда ва хароҷоти марбут ба андозии батаъхиргузошташударо бо маблағи 20,000 (40,000 бо меъёри 50%) эътироф менамояд ва он андоз аз даромад ро инъикос мекунад, ки корхона ҳангоми ҷуброн ё пардохт кардани арзиши тавозунии дороиҳо ва уҳдадориҳои худ, дар асоси меъёри андозии дар робита ба ғоидаи тақсимнашуда татбиқшаванда пардохт мекунад.

Дар низоҷат, дар таърихи 15 марти соли 20X2 корхона суди саҳмияҳоро дар ҳаҷми 10,000, ки ба ғоидаи амалиётии давраҳои қаблӣ тааллуқ дорад, ҳамчун уҳдадорӣ эътироф менамояд.

Дар таърихи 15 марти соли 20X2 корхона маблағи андоз аз даромадро, ки дар ҳаҷми 1,500 (15% аз маблағи суди саҳмияҳо ба сифати уҳдадорӣ эътирофшуда) ҳамчун дороии андозии ҷорӣ ва қишри ҳисоби хароҷоти ҷорӣ марбут ба андоз аз даромад барои соли 20X2 бояд ҷуброн карда шавад, эътироф менамояд.

53 Дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда тахфиф карда намешаванд.

- 54 Барои ба таври бозътимод муайян намудани дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда дар асоси тахфиф таҳияи ҷадвали муфассали муҳлати барқарорсозии ҳар як фарқияти муваққатӣ талаб карда мешавад. Дар бисёр маврид тартиб додани чунин ҷадвал ғайри қобили амал ё хеле мураккаб мебошад. Аз ин рӯ, талаб намудани тахфифи дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда маъно надорад. Агар тахфиф иҷозат дода шуда, вале талаб карда нашавад, ин боиси муқоисаи дороиҳои андозии батаъхиргузошташуда ва уҳдадориҳои корхонаҳои гуногун мегардад. Бинобар ин, Стандарти мазкур тахфиф намудани дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташударо талаб намекунад ё иҷозат намедихад.

- 55 Фарқиятҳои муваққатӣ дар асоси арзиши тавозунии дорой ё уҳдадорӣ муайян карда мешаванд. Ин равиш ҳатто дар чунин маврид, ҳангоме, ки ин арзиши тавозунӣ дар асоси тахфиф муайян карда мешавад, татбиқ мегардад, масалан, дар мавриди уҳдадори барномаи нафақавӣ (ба СББМ 19 “Подопишлӣ ба қормандон” нигаред).

- 56 Арзиши тавозунии дорони андозии батаъхиргузошташуда бояд дар охири ҳар як давраи ҳисоботӣ мавриди азнаварзёбӣ қарор гирад. Корхона бояд арзиши тавозунии дорони андозии батаъхиргузошташударо ба дараҷае кам кунад, ки дар он дигар эҳтимолияти қабули фоидаи кофӣ андозбандишаванда боқӣ намонад, ки имкон фароҳам меорад тамоми фоидаи марбут ба дорони андозии батаъхиргузошташуда ё як қисмати он истифода шавад. Ҳар як коҳишёбӣ бояд ба андозае барқарор шавад, ки эҳтимолияти дастрас намудани фоидаи кофӣ андозбандишаванда имконпазир гардад.

Эътирофи андози чорӣ ва батаъхиргузошташуда

- 57 Тартиби баҳисобгирии таъсироти андоз аз амалиёт ё рӯйдоди дигар дар қисмати ҳам андози чорӣ ва ҳам андози батаъхиргузошташуда бояд бо тартиби баҳисобгирии ин амалиёт ё ин рӯйдод мувофиқат кунад. Татбиқи ин талабот дар бандҳои 58-68В тавсиф шудааст.
- 57А Корхона бояд оқибатҳои андозро дар робита ба суди саҳмияҳо, ки дар СБҲМ 9 муайян шудааст, ҳангоми эътироф намудани уҳдадории пардохти суди саҳмияҳо эътироф намояд. Оқибатҳои андозии марбут ба суди саҳмияҳо бештар бо амалиёт ё рӯйдодҳои гузаштае алоқаманд мебошанд, ки фоидаи тақсимшударо нисбат ба тақсимот дар байни соҳибмулкони ба вучуд овардаанд. Аз ин рӯ, корхона бояд оқибатҳои андози марбут ба суди саҳмияҳоро дар таркиби фоида ё зарар, дигар маҷмуи даромад ё сармояи хусусӣ, вобаста ба он, ки корхона ин гуна амалиёт ё рӯйдодҳои гузаштаро дар кадом давра аввалин маротиба эътироф намудааст, бояд эътироф намояд.

Моддаҳое, ки дар таркиби фоида ё зарар эътироф шудаанд

- 58 Андозҳои чорӣ ва батаъхиргузошташуда бояд ҳамчун даромад ё хароҷот эътироф гардида, ба таркиби фоида ё зарари давра дохил карда шаванд, ба истиснои ҳолате, ки андоз бар асари инҳо ба вучуд меояд:
- (а) амалиёт ё рӯйдодҳое, ки дар ҳамаи давра ё давраи дигар, берун аз таркиби фоида ё зарар, яъне ё дар таркиби дигар маҷмуи даромад ё бевосита дар таркиби сармояи хусусӣ эътироф шудаанд (ба бандҳои 61А-65 нигаред);
 - (б) муттаҳидшавии тичорат (ба истиснои аз ҷониби корхонаи сармоягузорӣ, чӣ тавре, ки ин мафҳум дар СБҲМ 10 “*Ҳисоботи молиявии маҷмуишуда*” муайян карда шудааст, харидорӣ шудани корхонаи фаръӣ, ки бояд бо арзиши одилона тавассути фоида ё зарар арзёбӣ карда шавад) (ба бандҳои 66-68 нигаред).
- 59 Аксарияти уҳдадориҳо ва дороиҳои андозии батаъхиргузошташуда ҳангоме ба вучуд меоянд, ки даромад ё хароҷот ба фоидаи муҳосиботии як давра ва фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз) бошад, дар давраи дигар дохил карда мешаванд. Андози батаъхиргузошташудаи бавучудоянда дар таркиби фоида ё зарар эътироф карда мешавад. Намунаи ин ҳолатҳое мебошанд, ҳангоме, ки:
- (а) даромад дар шакли фоиз, роҷаиҳо ё суди саҳмияҳо аз ҷониби корхона дар охири давра гирифта шуда, тибқи СБҲМ 15 “*Даромад аз фурӯш тибқи шартнома бо харидорон*”, СББМ 39 “*Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва арзёбӣ*” ё СБҲМ 9 “*Воситаҳои молиявӣ*” (вобаста аз ҳолат) ба фоидаи муҳосибӣ дохил карда мешавад, аммо дар ин маврид даромади мазкур ба фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз) дар асоси усули ҳазинавӣ дохил карда мешавад; ва
 - (б) хароҷот барои бунёди дороиҳои ғайримоддӣ тибқи СББМ 38 сармояфзунӣ шуда, тавассути фоида ё зарар истеҳлоқ карда мешавад, вале дар ин маврид ҳангоми бавучудой бо мақсадҳои андоз тарҳ карда шудааст.
- 60 Арзиши тавозунии дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда метавонад тағйир ёбад, ҳатто агар дар маблағи фарқиятҳои муваққатии дахлдор тағйирот ба амал наояд. Масалан, ин метавонад дар натиҷаи инҳо ба вуқӯ ояд:
- (а) тағйирот дар меъёрҳои андоз ё қонунгузориҳои андоз;
 - (б) арзёбии бозбинишудаи ҷубронпазирии дороиҳои андозии батаъхиргузошташуда; ё
 - (в) тағйирот дар усули эҳтимолии ҷуброни дорой.
- Андози батаъхиргузошташудаи бавучудномада дар таркиби фоида ё зарар эътироф карда мешавад, ба истиснои ин ҳолат, агар он ба моддаҳое мансуб гардад, ки берун аз таркиби фоида ё зарар қаблан эътироф шудаанд (ба банди 63 нигаред).

Моддаҳое, ки ба ҷуз дар таркиби ғоида ё зарар эътироф шудаанд

61 [Соқит шудааст].

61A Андози ҷорӣ ва андози батаъхиргузошташуда набояд дар таркиби ғоида ё зарар эътироф карда шаванд, агар андоз ба моддаҳое дахл дошта бошад, ки дар ҳама он давр дигар ё берун аз таркиби ғоида ё зарар эътироф карда мешавад. Ҳама тарик, андози ҷорӣ ва андози батаъхиргузошташудаи мансуб ба объектҳое, ки дар ҳама давр ё давр дигар эътироф карда мешаванд, инҳоянд:

- (а) дар таркиби дигар маҷмуи даромад, бояд дар таркиби дигар маҷмуи даромад эътироф карда шаванд (ба банди 62 нигаред).
- (б) бевосита дар таркиби сармояи хусусӣ, бояд бевосита дар таркиби сармояи хусусӣ эътироф карда шаванд (ба банди 62A нигаред).

62 Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ талаб мекунанд ё иҷозат медиҳанд, ки объектҳои муайян дар таркиби дигар маҷмуи даромад эътироф карда шаванд. Намунаҳои чунин объектҳо инҳоянд:

- (а) тағйирёбии арзиши тавозунӣ, ки дар натиҷаи азнаварзёбии воситаҳои асосӣ ба вучуд омадааст (ба СББМ 16 нигаред);
- (б) [соқит шудааст];
- (в) фарқияти қурби асъор, ки ҳангоми азнавҳисобкунии ҳисоботи молиявӣ бахши хориҷӣ ба вучуд меоянд (ба СББМ 21 нигаред);
- (г) [соқит шудааст].

62A Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ талаб мекунанд ё иҷозат медиҳанд, ки объектҳои муайян муҷтамаман вобаста ба дебет ё кредити суратҳисобҳои сармояи хусусӣ инъикос карда шаванд. Намунаҳои чунин объектҳо инҳоянд:

- (а) тасҳеҳоти бақияи ғоидаи тақсимишуда дар ибтидои давр, ки ё дар натиҷаи тағйироти сиёсати баҳисобгирӣ, ки ба таври гузаштанигарӣ истифода мешавад ё дар натиҷаи тасҳеҳоти ҳама ба вучуд меояд (ба СББМ 8 “Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва ҳама” нигаред); ва
- (б) маблағе, ки ҳангоми эътирофи аввалияи ҷузъи ҳиссаҳои як воситаи молиявӣ таркибӣ ба вучуд меояд (ба банди 23 нигаред).

63 Дар ҳолатҳои истисноӣ муайян намудани маблағи андозҳои ҷорӣ ва батаъхиргузошташуда, ки ба объектҳои берун аз таркиби ғоида ё зарар эътирофшуда (яъне, ё дар таркиби дигар маҷмуи даромад ё бевосита дар таркиби сармоя) мансуб мебошад, метавонад душвор бошад. Масалан, ин ҳолат метавонад ҷой дошта бошад, ҳангоме, ки:

- (а) меъёрҳои тафриқадори андоз аз даромад амал карда, муайян намудани меъёре, ки аз рӯи он ҷузъи мушаххаси ғоидаи андозбандишаванда (зарари андоз) андозбандӣ шудааст, ғайримумкин мебошад;
- (б) тағйирот дар меъёри андоз ё дигар қоидаҳои андоз ба дорони андозии батаъхиргузошташуда ё уҳдадори андозии батаъхиргузошташуда, ки (пурра ё қисман) ба объекти қаблан берун аз таркиби ғоида ё зарар эътирофшуда мансуб мебошад, таъсир мерасонад;
- (в) қорхона муайян мекунад, ки зарур аст дорони андозии батаъхиргузошташуда бояд пурра эътироф карда шавад ё эътирофи он ба таври пурра қатъ гардад ва ин дорони андозии батаъхиргузошташуда (пурра ё қисман) ба объекте мансуб гардад, ки қаблан берун аз таркиби ғоида ё зарар эътироф шудааст.

Дар чунин маврид андозҳои ҷорӣ ва батаъхиргузошташудаи марбут ба объектҳои берун аз таркиби ғоида ё зарар эътирофшуда бо роҳи татбиқи тақсими мутаносиби асосҳои андозҳои ҷорӣ ва батаъхиргузошташудаи қорхона тибқ қонунгузории мувофиқи андоз ё бо истифода аз усули дигаре, ки тақсими мувофиқтарро дар ҳолатҳои мазкур таъмин менамояд, муайян карда мешаванд.

64 СББМ 16 ин омилро муайян намекунад, оё қорхона бояд ҳар сол аз ҳисоби азнаварзёбӣ ба ҳисоби ғоидаи тақсимишуда маблағро гузаронад, ки ба фарқи байни истехлоки дорони азнаварзёбишуда ва истехлоки бо арзиши аввалияи ин дорой асосёфта баробар бошад. Агар қорхона чунин азнавгурӯҳбандиро анҷом диҳад, пас маблағи гузаронидашуда бо тарҳи андози батаъхиргузошташудаи мансуб ба он ҳисоб карда мешавад. Равиши ҳаммонанд нисбат ба маблағе

ҳам татбиқ карда мешавад, ки интиқоли он ҳангоми хориҷшавии объектӣ асосӣ анҷом дода мешавад.

- 65 Агар дорой барои мақсадҳои андоз азнаварзёбӣ гардида, он бо азнаварзёбии муҳосиботиҳои давраи қаблӣ ё бо азнаварзёбие, ки эҳтимолан дар яке давраҳои оянда гузаронида мешавад, робита дошта бошад, пас таъсироти андоз, ҳам аз азнаварзёбии дорой ва ҳам аз тасҳеҳоти арзиши андоз, дар таркиби дигар маҷмуи даромад дар давраи татбиқи он эътироф карда мешавад. Аммо, агар азнаварзёбии бо мақсади андозбандӣ анҷомёфта бо азнаварзёбии муҳосиботиҳои давраи пештар ё азнаварзёбие, ки эҳтимолан дар яке аз давраҳои оянда баргузор мешавад, алоқаманд набошад, пас таъсироти андоз аз тасҳеҳоти арзиши андоз дар таркиби ғоида ё зарар эътироф карда мешавад.
- 65A Ҳангоме, ки корхона ба саҳмдорони худ суди саҳмияхоро мепардозад, он уҳдадор мешавад, ки як қисми ин суди саҳмияхоро аз номи саҳмдорон ба мақомоти андоз супорад. Дар аксар мавридҳои қонунгузорӣ ин маблағ “андози аз манбаи даромад нигоҳдошташаванда” номида мешавад. Чунин маблағе, ки ба мақомоти андоз пардохта шудааст ё бояд пардохта шавад, ба коҳишёбии сармоӣ хусусӣ дар таркиби суди саҳмияҳо мансуб мебошад.

Андози батаъхиргузошташудае, ки дар натиҷаи муттаҳидсозии тичорат ба вучуд меояд

- 66 Чӣ тавре, ки дар бандҳои 19 ва 26(в) шарҳ дода шудааст, имкон вучуд дорад, ки ҳангоми муттаҳидсозии тичорат фарқиятҳои муваққатӣ пайдо шаванд. Мутобиқи СБҲМ 3, корхона дороиҳо ё уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташударо (то андозае, ки онҳо ба меъёрҳои эътирофи банди 24 мувофиқат мекунанд) ҳамчун дороиҳо ва уҳдадориҳои мушаххасшаванда дар санаи харид эътироф менамояд. Дар натиҷа, ин дороиҳо ё уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда ба маблағи гудвил ё ғоида аз хариди амалиёт, ки корхона эътироф менамояд, таъсир мерасонанд. Аммо, мутобиқи банди 15(а) корхона уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташударо, ки аз эътирофи аввалияи гудвил ба вучуд меоянд, эътироф намекунад.
- 67 Дар натиҷаи муттаҳидсозии тичорат имконияти татбиқи дороии андозии батаъхиргузошташудаи то мавриди харид дар харидор мавҷудбуда эҳтимолан тағйир ёбад. Харидор метавонад эҳтимолияти ҷуброни дороии андозии батаъхиргузошташудаи хусусии худро, ки қабл аз муттаҳидсозии тичорат эътироф нашуда буд, ба эътибор гирад. Масалан, харидор метавонад имконияти ғоидаи марбут ба зарари андозии истифоданашудаи худро тавассути ҷуброн кардани он аз даромади андозбандишавандаи ояндаи бадастовардашуда амалӣ намояд. Дар ҳолати акс, мумкин аст, дар натиҷаи муттаҳидсозии тичорат дигар ин омил ғайримумкин бошад, ки ғоидаи андозбандишавандаи оянда дороии андозии батаъхиргузошташударо ҷуброн намояд. Дар чунин ҳолатҳо харидор тағйиротро дар дороии андозии батаъхиргузошташуда дар ҳамаи даврае, ки муттаҳидсозии тичорат рух медиҳад, эътироф менамояд, аммо онро дар мавриди баҳисобгирии муттаҳидсозии тичорат ба эътибор намегирад. Аз ин рӯ, харидор ин тағйиротро ҳангоми муайян кардани маблағи гудвил ё ғоида аз хариди амалиётӣ, ки ҳангоми муттаҳидсозии тичорат эътироф менамояд, ба эътибор намегирад.
- 68 Ғоидаи эҳтимолие, ки бо имконияти интиқоли зарари андозии корхонаи бадастовардашуда ба давраҳои оянда ё дигар дороиҳои андозии батаъхиргузошташудаи он марбут мебошад, метавонад ба меъёрҳои эътирофи ҷудоғона дар мавриди инъикоси аввалияи баҳисобгирии муттаҳидсозии тичорат мувофиқат накунад, вале метавонад баъдан амалӣ карда шавад. Ғоидаи тибқи андозии батаъхиргузошташуда бадастомада, ки корхона метавонад пас аз муттаҳидсозии тичорат ба даст орад, бояд дар мавриди баҳисобгирӣ ба таври зерин инъикос карда шавад:
- (а) ғоидаи тибқи андозии батаъхиргузошташуда бадастомада, ки дар муддати давраи арзёбӣ дар натиҷаи қабули маълумоти нав дар бораи далелҳо ва ҳолатҳои дар санаи харид вучуддошта эътироф шудааст, бояд ба коҳишёбии арзиши тавозунии гудвили марбут ба харид мансуб карда шавад. Агар арзиши тавозунии чунин гудвил ба сифр баробар бошад, пас ғоидаи боқимондаи андозии батаъхиргузошташуда бояд дар таркиби ғоида ё зарар эътироф карда шавад;
 - (б) тамоми дигар ғоидаи тибқи андозии батаъхиргузошташуда бадастомада, ки баъдан амалӣ карда мешавад, бояд дар таркиби ғоида ё зарар эътироф карда шавад (ё агар Стандартҳои маъмури инро берун аз таркиби ғоида ё зарар талаб намояд).

Андозҳои ҷорӣ ва батаъхиргузошташудае, ки дар натиҷаи амалиёти марбут ба пардохти бо саҳмияҳо асосёфта ба вучуд меояд

- 68А Дар баъзе мавридҳои қонунгузори андоз қорхона ба тарҳи андоз (яъне маблағе, ки ҳангоми муайян кардани фоидаи андозбандишаванда тарҳ карда мешавад) ҳуқуқ пайдо мекунад, ки ба подошпулии дар шакли саҳмия, опсион ба саҳмия ё дигар воситаҳои қарзии қорхона пардохтшаванда дахл дорад. Маблағи ин тарҳи андоз метавонад аз маблағи хароҷоти ҷамъшудаи подошпулии дахлдор фарқият дошта, дар давраи ҳисоботи хеле дертар ба миён ояд. Масалан, дар баъзе мавридҳои қонунгузорӣ қорхона метавонад мутобиқи СБҲМ 2 “*Пардохт дар асоси саҳм*” хароҷотро дар робита ба хизматрасоние, ки қормандон анҷом додаанд, ҳамчун ҷубронпулӣ бар ивази опсион ба саҳмияҳои ба онҳо пешниҳодшуда эътироф кунад ва ҳуқуқ ба тарҳи андозро танҳо дар мавриди иҷрои ин опсион ба саҳмияҳо ба даст оварад, ки дар ин ҳолат арзёбии тарҳи андоз дар асоси арзиши саҳмияҳои ширкат дар санаи татбиқи опсионҳои зикршуда амалӣ карда мешавад.
- 68Б Монанд ба хароҷоти марбут ба тадқиқот, ки дар бандҳои 9 ва 26(б) Стандарти мазкур баррасӣ шудааст, фарқияти байни арзиши андозии хизматрасониҳои қормандон, ки аз ҷониби қорхона то мавриди муайян гирифта шудааст (маблағеро ифода мекунад, ки мақомоти андоз барои тарҳкунӣ дар давраҳои минбаъда иҷозат медиҳанд) ва арзиши тавозунии онҳо ба сифр баробар мебошад, фарқияти муваққатии тарҳшаванда буда, боиси бавучудоии дороии андозии батаъхиргузошташуда мегардад. Агар маблағе, ки мақомоти андоз барои тарҳкунӣ дар давраҳои минбаъда иҷозат медиҳанд, дар охири давраи ҳисоботӣ маълум набошад, он бояд дар асоси маълумоти дар охири давраи ҳисоботӣ мавҷудбуда арзёбӣ карда шавад. Масалан, агар маблағе, ки мақомоти андоз ба сифати тарҳкунӣ дар давраҳои минбаъда иҷозат медиҳанд, аз нархи саҳмияҳои қорхона дар ин ё он санаи минбаъда вобаста бошад, арзёбии фарқияти муваққатии тарҳшавандаи дахлдор бояд дар асоси нархи саҳмияҳои қорхона дар охири давраи ҳисоботӣ амалӣ карда шавад.
- 68В Чӣ тавре, ки дар банди 68А муқаррар шудааст, маблағи тарҳи андоз (ё арзёбии ҳисоббаробарии тарҳи андозии минбаъда, ки мутобиқи банди 68Б ҳисоб карда мешавад) метавонад аз маблағи бо он алоқаманди хароҷоти фоидаҳои ҷамъшудаи подошпулӣ фарқ кунад. Моддаи 58 Стандарти мазкур талаб менамояд, ки андозҳои ҷорӣ ва батаъхиргузошташуда ҳамчун даромад ё хароҷот эътироф карда шуда, ба таркиби фоида ё зарари давра дохил карда шаванд, ба истиснои ин маврид, ҳангоме, ки андозии мазкур дар натиҷаи (а) амалиёт ё рӯйдоди мавриди эътироф дар ҳамакнун як давра ё давраи дигар, берун аз таркиби фоида ё зарар эътироф карда мешавад, ё (б) муттаҳидсозии тижорат (ба истиснои аз ҷониби қорхонаи сармоягузорӣ ба даст овардани як қорхонаи фаръӣ, ки бояд бо арзиши одилона тавассути фоида ё зарар арзёбӣ карда шавад). Агар маблағи тарҳи андозии мазкур (ё арзёбии ҳисоббаробарии тарҳи андозии минбаъда) аз маблағи хароҷоти ҷамъшудаи подошпулӣ дахлдор зиёд бошад, ин далели он аст, ки тарҳи андоз на танҳо ба хароҷоти подошпулӣ, балки ба моддаи сармоя низ дахл дорад. Дар чунин ҳолат зиёдшавии андозии ҷорӣ ё батаъхиргузошташудаи дахлдор бояд бевосита дар таркиби сармояи ҳусусӣ эътироф карда шавад.

Пешниҳод

Дороиҳо ва уҳдадориҳои андозӣ

69 - 70 [Соқит шудаанд].

Ҳисоббаробарӣ

- 71 Қорхона бояд ҳисоббаробарии дороиҳои андозии ҷориро дар муқобили уҳдадориҳои андозии ҷорӣ танҳо дар ин сурат анҷом диҳад, агар қорхона:
- (а) барои ҳисоббаробарии чунин маблағҳои эътирофшуда ҳуқуқи тибқи қонун ҳифзшударо дошта бошад;
 - (б) ният дорад ё бо нетто - асос ҳисоббаробаробариро анҷом диҳад ё фурӯши дорой ва пардохти уҳдадориро якҷоя ба роҳ монад.
- 72 Новобаста аз он, ки дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии ҷорӣ ба таври алоҳида эътироф ва арзёбӣ карда мешаванд, онҳо дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ ба ҳамакнун андоза ҳисоббаробарӣ карда мешаванд, аммо бо шарте, ки меъёрҳои ҳаммонанди воситаҳои молиявии дар СББМ 32 муқарраршударо дошта бошанд. Қорхона маъмулан барои ҳисоббаробарӣ намулдани дороиҳои андозии ҷорӣ дар муқобили уҳдадориҳои андозии ҷорӣ дорои ҳуқуқи тибқи қонун ҳифзшаванда

мебошад, агар онҳо ба андоз аз даромаде, ки аз ҷониби ҳамагон як мақомоти андоз ситонида мешавад, тааллуқ дошта бошанд ва он мақомоти андоз ба корхона иҷозат диҳад, то пардохти маблағи ягонаро, ки бо нетто – асос ҳисоб карда шудааст, анҷом диҳад ё қабул намояд.

- 73 Дар ҳисоботи молиявии маҷмуишуда дорои андозии ҷорӣ як корхонаи гурӯҳ дар муқобили уҳдадориҳои андозии ҷорӣ корхонаи дигари ин гурӯҳ ҳисоб карда мешавад, танҳо дар сурате, ки агар корхонаҳои зикршуда ҷиҳати пардохт намудан ё гирифтани маблағ дар шакли ягона, ҳуқуқи аз ҷиҳати қонунӣ ҳифзшударо дошта бошанд, ки бо нетто – асос ҳисоб карда шудааст ва ин корхонаҳо ният доранд чунин пардохти андозро бо нетто - бузургӣ ҳисоб намоянд ё қабули ҷуброни дорой ва пардохти уҳдадориҳои дахлдорро яқоя ба роҳ монанд.
- 74 **Корхона бояд ҳисоббаробарии дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташударо танҳо дар ин сурат анҷом диҳад, агар:**
- (а) **корхона ҷиҳати баҳисобгирии дороиҳои андозии ҷорӣ дар муқобили уҳдадориҳои андозии ҷорӣ дорои ҳуқуқи тибқи қонун ҳифзшуда бошад;**
 - (б) **дориҳо ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда ба андоз аз даромаде мансуб мебошанд, ки аз ҷониби ҳамагон як мақомоти андоз ситонида мешавад:**
 - (i) **аз ҳамагон як корхонае, ки амалиёти он мавриди андозбандӣ қарор мегирад; ё**
 - (ii) **аз корхонаҳои гуногуне, ки амалиёти онҳо мавриди андозбандӣ қарор мегиранд ва ният доранд ҳисоббаробариро аз рӯи уҳдадориҳо ва дороиҳои андозии ҷорӣ бо нетто - асос анҷом диҳанд ё фуруши дорой ва пардохти уҳдадориҳо ба ҳар як давраи оянда яқоя ба роҳ монанд, ки дар он интизор меравад пардохт ё ҷуброни маблағи назарраси дороиҳо ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда анҷом пазирад.**
- 75 Бо мақсади бартараф намудани зарурати таҳияи ҷадвали муфассали барқарорсозии ҳар як фарқияти муваққатӣ Стандарти мазкур талаб менамояд, ки корхона дороиҳои андозии батаъхиргузошташударо дар муқобили уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташудаи ҳамагон як корхонаи андозбандишаванда ба эътибор гирад, танҳо дар он сурат, агар онҳо ба андоз аз даромаде тааллуқ дошта бошанд, ки аз ҷониби ҳамагон як мақомоти андоз ситонида мешавад ва корхона ҳуқуқи тибқи қонун ҳифзшударо дошта бошад, ки дороиҳои андозии ҷориро дар муқобили уҳдадориҳои андозии ҷорӣ ба эътибор гирад.
- 76 Дар баъзе маврид корхона метавонад ҳуқуқи аз ҷиҳати қонун ҳифзшудаи ҳисоббаробаркунӣ ва нияти ҳисоб намудан бо нетто – асосро нисбат ба баъзе давраҳо, вале нисбати на ҳамаи давраҳо, дошта бошад. Дар чунин ҳолатҳои нодир, эҳтимолан таҳия намудани ҷадвали муфассал талаб карда шавад, то бо итминони қомил муайян карда шавад, ки оё уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташудаи як корхона, ки амалиёти он мавриди андозбандӣ қарор мегирад, дар ҳамагон даврае боиси афзоиши пардохтҳои андоз мегардад, ки дар он андозии батаъхиргузошташудаи дигар корхона, ки амалиёти он мавриди андозбандӣ қарор мегирад, боиси қошишҳои пардохтҳои мегардад, ки тавассути корхонаи дуёми зикршуда анҷом пазируфта, амалиёти он мавриди андозбандӣ қарор мегирад.

Хароҷоти андоз аз даромад

Хароҷот (даромад)-и андоз, ки ба ғайри ӯ зарари ғайриқаррарӣ мансуб мебошад

- 77 **Хароҷот (даромад)-и андозе, ки ба ғайри ӯ зарари ғайриқаррарӣ алоқаманд мебошад, бояд ҳамчун қисми ғайри ӯ зарар дар ҳисобот дар бораи ғайри ӯ зарар ва дигар маҷмуи даромад нишон дода шавад.**
- 77А [Соқит шудааст].

Фарқияти қурби асъор вобаста ба уҳдадориҳо ё дороиҳои хориҷии андозии батаъхиргузошташуда

- 78 СББМ 21 талаб менамояд, ки фарқиятҳои муайяни қурби асъор ҳамчун даромад ё хароҷот эътироф карда шаванд, аммо дақиқ наменамад, ки чунин фарқиятҳо дар қадом моддаи ҳисобот дар бораи маҷмуи даромад бояд пешниҳод карда шаванд. Бинобар ин, дар мавриде, ки фарқиятҳои қурби асъор аз рӯи уҳдадориҳо ё дороиҳои андозии хориҷии батаъхиргузошташуда дар ҳисобот дар бораи маҷмуи даромад эътироф карда мешаванд, чунин фарқиятҳо метавонанд ҳамчун хароҷот (даромад)-и андозии батаъхиргузошташуда гурӯҳбандӣ карда шаванд, агар чунин шакли пешниҳод барои истифодабарандагон ҳисоботи молиявӣ аз ҳама манфиатнок ҳисобида шавад.

Ифшои маълумот

- 79 Чузъҳои асосии хароҷот (даромад)-и андоз бояд ба таври алоҳида ифшо карда шаванд.**
- 80 Чузъҳои хароҷот (даромад)-и андоз метавонанд инҳоро дар бар гиранд:**
- (а) хароҷот (даромад)-и андози ҷорӣ;
 - (б) ҳама гуна тасҳеҳоте, ки дар давраи ҳисоботӣ нисбат ба андози ҷории давраҳои қаблӣ эътироф шудаанд;
 - (в) маблағи хароҷот (даромад)-и андози батаъхиргузошташуда вобаста ба пайдоиш ва барқароршавии фарқиятҳои муваққатӣ;
 - (г) маблағи хароҷот (даромад)-и андози батаъхиргузошташуда, ки ба тағйирёбии меъёрҳои андоз ё ҷорӣ намудани андозҳои нав марбут мебошад;
 - (ғ) маблағи ғоидае, ки бо истифодаи зарари қаблан эътирофнашудаи андоз, имтиёзи андоз ё фарқияти муваққатии ин ё он давраи қаблӣ барои кам намудани хароҷоти андози ҷорӣ алоқаманд мебошад;
 - (д) маблағи ғоидае, ки бо истифодаи зарари қаблан эътирофнашудаи андоз, имтиёзи андоз ё фарқияти муваққатии ин ё он давраи қаблӣ барои кам намудани хароҷоти андози батаъхиргузошташуда, алоқаманд мебошад;
 - (е) хароҷоти андози батаъхиргузошташуда, ки дар натиҷаи соқит намудан ё барқарорсозии соқитшавии пештараи дороии андозии батаъхиргузошташуда тибқи банди 56 ба вучуд меояд; ва
 - (ё) маблағи хароҷот (даромад)-и андоз, ки ба ҳама тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ ва ҳатоҳо марбут буда, тибқи СББМ 8 ба таркиби ғоида ё зарар дохил карда мешаванд, зеро онҳо ба таври гузаштанигарӣ эътироф карда намешаванд.
- 81 Маълумоти зерин инчунин бояд ба таври алоҳида ифшо карда шаванд:**
- (а) маблағи маҷмуии андозҳои ҷорӣ ва батаъхиргузошташуда, вобаста ба моддаҳои, ки бевосита дар суратҳисобҳои сармояи хусусӣ ҳамчун дебет ё кредит эътироф карда мешаванд (ба банди 62А нигаред);
 - (аб) маблағи андоз аз даромад аз ҳар як ҷузъи дигар маҷмуи даромад (ба банди 62 ва СББМ 1 (соли 2007 бозбинӣ шудааст) нигаред);
 - (б) [Соқит шудааст];
 - (в) шарҳи робитаи байни хароҷот (даромад)-и андоз ва ғоидаи муҳосибӣ дар яке аз шаклҳои зерин:
 - (i) муқоисаи миқдории байни хароҷот (даромад)-и андоз ва натиҷаи зарби ғоидаи муҳосибӣ ба меъёр(ҳо)-и андози татбиқшаванда бо ифшои иловагии маълумот дар бораи усули ҳисоббаробарии меъёри татбиқшаванда (меъёрҳои татбиқшаванда)-и андоз; ё
 - (ii) муқоисаи миқдории байни меъёри миёнаи самараноки андоз ва меъёри татбиқшавандаи андоз бо ифшои иловагии маълумот дар бораи усули ҳисоббаробарии меъёри татбиқшавандаи андоз;
 - (г) шарҳи тағйирот дар меъёр(ҳо)-и татбиқшавандаи андоз дар муқоиса бо давраи ҳисоботии қаблӣ;
 - (ғ) маблағи (ва санаи анҷоми муҳлати амал, агар мавҷуд бошад) фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда, зарар ва имтиёзҳои андозии истифоданашуда, ки нисбати онҳо дороии андозии батаъхиргузошташуда дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ эътироф карда намешавад;
 - (д) маблағи ҷамъбасти фарқиятҳои муваққатии марбут ба сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ва ҳиссаи иштирок дар соҳибкории муштарак, ки дар робита бо онҳо уҳдадорӣҳои андозии батаъхиргузошташуда эътироф нашудаанд (ба банди 39 нигаред);
 - (е) нисбат ба ҳар як намуди фарқиятҳои муваққатӣ ва ҳар як намуди зарари андозии истифоданашуда ва имтиёзҳои андозии истифоданашуда;

- (i) маблағи дорониҳо ва ухдадорихои андозии батаъхиргузошташуда, ки дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ барои ҳар як давраи пешниҳодшуда эътироф шудааст;
 - (ii) маблағи даромад ё хароҷоти андозии батаъхиргузошташуда, ки дар таркиби фоида ё зарар эътироф шудааст, агар он дар тағйироти маблағи дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ эътирофшуда возеҳ набошад;
 - (ё) дар робита ба ҳар як намуди фаъолияти қатъшуда хароҷоти андоз ба инҳо алоқаманд мебошад:
 - (i) фоида ё зарар аз қатъёбии фаъолият; ва
 - (ii) фоида ё зарар аз фаъолияти муқаррарии тичорати қатъшуда, ҳамроҳ бо маблағҳои дахлдор барои ҳар як давраи қаблӣ пешниҳодшуда;
 - (ж) маблағи оқибатҳои андозӣ нисбат ба суди саҳмияҳои саҳмдорони корхона, ки то санаи тасдиқи ҳисоботи молиявӣ пешниҳод ё эълон карда шудаанд, вале дар ҳисоботи молиявӣ ҳамчун ухдадорӣ эътироф карда нашудаанд;
 - (з) агар муттаҳидсозии тичорат, ки дар он корхона харидор ба ҳисоб меравад, боиси тағйирёбии маблағе гардад, ки корхона нисбат ба дорони андозии батаъхиргузошташуда пеш аз харид эътироф намудааст (ба банди 67 нигаред), пас маблағи чунин тағйирот; ва
 - (и) агар манфиатҳои марбут ба андозии батаъхиргузошташуда, ки ҳангоми муттаҳидсозии тичорат ба даст оварда шудаанд, дар санаи ба даст овардан эътироф нашуда бошанд, вале пас аз санаи ба даст овардан эътироф карда шаванд (ба банди 68 нигаред), пас тавсифи ҳамоно рӯйдод ё тағйирот дар ҳолатҳое, ки боиси эътирофи манфиатҳои марбут ба андозии батаъхиргузошташуда гардидаанд.
- 82 Корхона бояд маълумот дар бораи маблағи дорони андозии батаъхиргузошташуда ва хусусияти далелхоеро, ки эътирофи онро тасдиқ менамояд, ифшо намояд, ҳангоме, ки:**
- (а) истифодаи дорони андозии батаъхиргузошташуда аз фоидаи андозбандишавандаи оянда вобаста буда, аз маблағи он фоидае, ки дар натиҷаи барқарорсозии фарқиятҳои муваққатии мавҷудани андозбандишаванда ба вуҷуд меояд, зиёд бошад;
 - (б) корхона ё дар давраи қорӣ ё дар давраи қаблӣ тибқи ҳамоно қонунгузории андоз, ки дорони андозии батаъхиргузошташуда ба он алоқаманд мебошад, зарар дида бошад.
- 82A Дар ҳолатҳои дар банди 52A тавсифшуда корхона бояд маълумот дар бораи хусусияти оқибатҳои эҳтимолии андоз аз даромадро, ки аз пардохти суди саҳмияҳо ба саҳмдорони он ба вуҷуд меоянд, ифшо намояд. Илова бар ин, корхона бояд маблағи оқибатҳои эҳтимолии андозро, ки ба таври оқилона муайян карда мешаванд ва ин маълумотро, ки оё ягон гуна оқибатҳои эҳтимолии андоз вуҷуд дорад, ки ба таври оқилона муайян карда намешаванд, ифшо намояд.**
- 83 [Соқит шудааст].**
- 84** Ифшои маълумоти талабнамудаи банди 81(в) ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ имкон медиҳад, то дарк кунанд, ки оё робитаи байни хароҷоти андоз аз даромад (фоида) ва фоидаи муҳосибӣ ғайриоддӣ мебошад ва омилҳои асосиро дарк кунанд, ки метавонанд ба ин алоқамандӣ таъсир расонанд. Робитаи байни хароҷоти андоз аз даромад (фоида) ва фоидаи муҳосибӣ метавонад ба чунин омилҳо, ба монанди фоидае, ки аз андозбандӣ озод мешавад, хароҷоте, ки ҳангоми муайян намудани фоидаи андозбандишаванда тарҳ карда намешавад (зарари андоз), таъсири зарари андоз ва таъсири меъёрҳои хориҷии андоз таъсир расонад.
- 85** Ҳангоми шарҳи робитаи байни хароҷот (даромад)-и андоз аз даромад ва фоидаи муҳосибӣ корхона меъёри андозии мавриди татбиқро истифода мебарад, ки барои истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ маълумоти бештар муҳимро пешкаш мекунад. Аксар вақт меъёри хеле муҳим меъёри андозии ҳамоно кишваре мебошад, ки дар он корхона ба таври қонунӣ ба қайд гирифта шудааст. Дар ин маврид меъёри мазкур меъёрҳои андозро, ки дар робита бо ягон гуна андозҳои миллӣ (ҷумҳуриявӣ) татбиқ мешаванд ва меъёрҳои андозро, ки дар робита бо ягон гуна андозҳои маҳаллӣ татбиқ мешаванд, муттаҳид мекунад, ки тақрибан дар ҳамоно як сатҳи фоидаи андозбандишаванда (зарари андоз) ба эътибор гирифта мешаванд. Аммо, барои корхонае, ки дар якҷанд мавридҳои қонунгузорӣ фаъолият мекунад, муттаҳид кардани муқоисаҳои ҷудоғонае, ки бо истифода аз меъёри ҳар як мавридҳои қонунгузории алоҳида таҳия шудаанд, мувофиқтар мебошад. Намунаи зерин нишон медиҳад, ки чӣ тавр интиҳоби меъёри андозии татбиқшаванда ба пешниҳоди чунин муқоисаи ададӣ таъсир мерасонад.

Намунае, ки талаботи банди 85-ро тасвир мекунад

Дар соли 19Х2 корхона дар мавриди қонунгузории худ (Кишвари А) дар ҳаҷми 1,500 (19Х1: 2,000) ва дар кишвари Б дар ҳаҷми 1,500 (19Х1: ч 500) ғоидаи муҳосибӣ дорад. Меъёри андоз дар кишвари А 30 ғоиз ва дар кишвари Б 20 ғоизро ташкил медиҳад. Дар кишвари А хароҷоте, ки барои мақсадҳои андоз барои тарҳкунӣ қабул карда намешавад, дар ҳаҷми 100 (19Х1: 200) мебошад.

Дар зер намунаи муқоиса бо меъёри андоз дар доираи талаботи қонунгузории дахлдор оварда шудааст.

	19Х1	19Х2
Ғоидаи муҳосибӣ	2,500	3,000
Андоз тибқи меъёри 30%	750	900
Самараи андоз аз хароҷоте, ки бо мақсадҳои андоз барои тарҳкунӣ қабул нагардидааст	60	30
Самараи марбут ба меъёрҳои пасттари андоз дар кишвари Б	50	150
Хароҷоти марбут ба андоз	760	780

Дар зер намунаи муқоисае оварда шудааст, ки тавассути муттаҳидсозии муқоисаҳои ҷудогона барои ҳар як мавриди қонунгузории миллӣ таҳия шудааст. Тибқи ин усул, самараи фарқияти меъёри андозҳои худӣ корхонаи ҳисоботдиҳанда ва меъёри андоз дар дигар мавриди қонунгузорӣ дар муқоисаи зерин ҳамчун моддаи ҷудогона инъикос карда намешавад. Ба корхона лозим меояд таъсири тағйироти назаррасро дар меъёрҳои андоз ё тарзҳои маблағи ғоида, ки дар мавриди қонунгузории гуногун ба даст омадаанд, таҳлил ва ифшо намояд, то ин, ки тағйиротро дар меъёри андозҳои татбиқшаванда тибқи банди 81(з) шарҳ диҳад.

	2,500	3,000
Ғоидаи муҳосибӣ	2,500	3,000
Андоз тибқи меъёрҳои, ки нисбат ба ғоида дар кишвари дахлдор қабул гардидааст	700	750
Самараи андоз аз хароҷоте, ки бо мақсадҳои андоз барои тарҳкунӣ қабул нагардидааст	60	30
Хароҷоти марбут ба андоз	760	780

- 86 Меъёри миёнаи самараноки андоз натиҷаи тақсими хароҷоти андоз (даромади андоз) ба ғоидаи муҳосибиро дар бар мегирад.
- 87 Дар аксар маврид ҳисоб намудани маблағи ухдадорҳои андозии батаъхиргузошташудаи эътирофнагардида, ки вобаста ба сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ва ҳиссаи иштирок дар соҳибкории муштарак ба миён меоянд, ғайриимкон мебошад (ба банди 39 нигаред). Бинобар ин, Стандарти мазкур талаб менамояд, ки корхона маблағи маҷмуии фарқиятҳои муваққатии дахлдорро ифшо намояд, аммо ифшои маълумот дар бораи ухдадорҳои андозии батаъхиргузошташударо талаб намекунад. Бо вучуди ин, пазируфта мешавад, ки корхона то ҳадди имкон маблағи ухдадорҳои андозии батаъхиргузошташудаи эътирофнагардидаро ифшо намояд, зеро барои истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ чунин маълумот метавонад манфиатнок бошад.
- 87А Корхона бояд тибқи талаботи банди 82А маълумотро дар бораи хусусияти оқибатҳои эҳтимолии андоз аз даромад, ки аз пардохти суди саҳмияҳо ба саҳмдорони он бармеоянд, ифшо намояд. Корхона маълумотро дар бораи хусусиятҳои муҳими низомии андоз ва омилҳои, ки ба бузургии оқибатҳои эҳтимолии андозии бо суди саҳмияҳо алоқаманд таъсир мерасонанд, ифшо менамояд.
- 87Б Баъзан ба эътибор гирифтани оқибатҳои умумии эҳтимолии андоз аз пардохти суди саҳмияҳо ба саҳмдорон амалан ғайриимкон мебошад. Масалан, чунин ҳолат метавонад ҷой дошта бошад, ҳангоме, ки дар корхона шумораи зиёди корхонаҳои фаръии хориҷӣ вучуд дорад. Аммо, ҳатто дар чунин ҳолатҳо баъзе бузургҳои умумии зикршудаи таркибиро метавон ба осонӣ муайян кард. Масалан, имкон вучуд дорад, ки дар гурӯҳи маҷмуишудаи корхонаи асосӣ ва қисмати корхонаҳои фаръии он андоз аз даромадро тибқи меъёри баландтаре, ки нисбат ба ғоидаи тақсимнашуда татбиқ

мешавад, пардохт карда бошанд ва барояшон маълум бошад, ки дар сурати пардохти суди сахмияҳо ба сахмдорон аз фоидаи чамъшудаи тақсимнашуда маблағи онҳо дар оянда чуброн карда мешавад. Дар ин ҳолат, маълумот дар бораи ин маблағи чуброншаванда ифшо карда мешавад. Агар имконпазир бошад, корхона инчунин маълумотро дар бораи мавҷудияти оқибатҳои иловагии эҳтимолии андоз аз даромад ифшо менамояд, ки муайян кардан ғайриимкон мебошад. Дар ҳисоботи молиявии алоҳидаи корхонаи асосӣ, агар чунин мавҷуд бошад, маълумот дар бораи оқибатҳои эҳтимолии андоз аз даромад дар робита бо фоидаи тақсимнашудаи корхонаи асосӣ ифшо карда мешавад.

- 87В Корхонае, ки уҳдадор аст тибки банди 82А маълумотро ифшо намояд, ҳамзамон уҳдадор мебошад, ки маълумотро дар бораи фарқиятҳои муваққатии марбут ба сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ, филиалҳо, иттиҳодияҳо ё ҳиссаи иштирок дар соҳибкории муштарак ифшо намояд. Дар чунин ҳолат корхона талаботи мазкурро ҳангоми муайян намудани таркиби маълумот, ки тибки банди 82А бояд ифшо карда шавад, ба эътибор мегирад. Масалан, аз корхона эҳтимолиан ифшои маълумот дар бораи маблағи маҷмуии фарқиятҳои муваққатии марбут ба сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ, ки дар робита ба онҳо уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташуда эътироф нашудаанд, метавонад талаб карда шавад (ба банди 81(д) нигаред). Агар ҳисоббаробарии маблағи уҳдадориҳои андозии батаъхиргузошташудаи эътирофнашуда ғайриимкон бошад (ба банди 87 нигаред), эҳтимолият вучуд дорад, ки нисбати ин корхонаҳои фаръӣ оқибатҳои эҳтимолии андозии пардохти суди сахмияҳо ба миён оянд, ки муайянсозии онҳо амалан ғайриимкон мебошад.
- 88 Корхона маълумот дар бораи ҳама гуна уҳдадориҳо ва дорониҳои шартӣ марбут ба андозро тибки СББМ 37 “*Уҳдадориҳои арзёбишаванда, уҳдадориҳои шартӣ ва дорониҳои шартӣ*” ифшо менамояд. Уҳдадориҳои шартӣ ва дорониҳои шартӣ метавонанд, масалан, аз бахсҳои ҳалнашуда бо мақомоти андоз ба миён оянд. Ба ҳамин монанд, агар тағйирот дар меъёрҳои андоз ё қонунгузории андоз пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ қабул ё эълон карда шаванд, корхона ҳама гуна таъсири назарраси ин тағйиротро ба дорониҳо ва уҳдадориҳои андозии қорӣ ва батаъхиргузошташудаи худ ифшо менамояд (ба СББМ 10 “*Рӯйдодҳои пас аз давраи ҳисоботӣ*” нигаред).

Ислоҳоти байналмилалии андоз - Модели идоракунии «Пиллар 2»

- 88А Корхона бояд маълумот дар бораи он, ки истисноро нисбат ба эътироф ва ифшои маълумот дар бораи дорониҳо ва уҳдадориҳои батаъхиргузоштаи Андоз аз даромад тибки ду чӯзъ, ифшо намояд (ба банди 4А нигаред).
- 88Б Корхона бояд хароҷоти (даромад)-и қорни бо Андоз аз даромад тибки ду чӯзъ алоқамандро дар алоҳидагӣ ифшо намояд.
- 88В Дар даврас, ки Модели идоракунии «Пиллар 2» қабул ё моҳиятан қабул гардида, вале мавриди амал қарор нагирифтааст, корхона бояд маълумоти дақиқ ё маълумоти оқилона арзёбишударо, ки барои арзёбии таъсири «Пиллар 2 Андоз аз даромад», ки аз натиҷаи чунин қонунгузорӣ бармеояд, ифшо намояд.
- 88Г Барои иҷрои мақсади ифшои маълумоти дар банди 88В овардашуда, корхона бояд маълумоти сифатӣ ва миқдорӣ дар бораи хавфхоро дар доираи «Пиллар 2 Андоз аз даромад» ба санаи охири давраи ҳисоботӣ ифшо намояд. Инъикос намудани ҳамаи талаботи ҳоси Модели идоракунии «Пиллар 2» дар маълумоти мазкур зарур намебошад ва метавонад дар шакли нишондихандаҳои шохисӣ пешниҳод карда шавад. Агар маълумот муайяннашаванда бошад ё ба таври оқилона арзёбӣ намудани он ғайриимкон бошад, пас корхона бояд бар ивази он маълумоти дахлдор дар бораи натиҷаҳои, ки корхона ҳангоми арзёбии хавфҳо ба он ноил гардидааст, ифшо намояд.

Намунаҳои барои шарҳи бандҳои 88В-88Г

Намунаи маълумоте, ки корхона метавонад барои ноил гардидан ба мақсад ва иҷрои талаботи бандҳои 88В-88Г ифшо намояд, дар бар мегиранд:

- (а) маълумоти сифатӣ, яъне маълумот дар бораи ба корхона таъсир расонидани «Пиллар 2 Андоз аз даромад» ва қонунгузории асосӣ, ки метавонад хавфҳои андоз аз даромади «Пиллар 2» қорӣ дошта бошад; ва
- (б) маълумоти миқдорӣ, аз ҷумла:
 - (i) нишондоди таносуби фоидаи корхона, ки эҳтимолиан манбаи «Пиллар 2 Андоз аз даромад» мебошанд ва меъёри миёнаи андозии нисбати фоида татбиқшаванда; ё
 - (ii) нишондод дар бораи тағйири меъёри миёнаи татбиқшаванда, агар Модели

Намунаҳои барои шарҳи бандҳои 88В-88Г

идоракунии «Пиллар 2» мавриди амал қарор дода шавад.

Санаи эътибор пайдо намудан

- 89 Стандарти мазкур нисбат ба ҳисоботи молиявӣ, дар робита ба даврахое, ки аз 1 январи соли 1998 ӯ пас аз он оғоз мешаванд, бо назардошти истисноҳо, ки дар банди 91 пешбинӣ шудаанд, эътибор пайдо мекунад. Агар корхона Стандарти мазкурро нисбат ба ҳисоботи молиявӣ даврахое, ки то 1 январи соли 1998 оғоз мешаванд, татбиқ намояд, корхона уҳдадор аст он далелро ифшо намояд, ки Стандарти мазкурро бар ивази СББМ 12 *“Баҳисобгирии андоз аз даромад”*, ки соли 1979 қабул шудааст, татбиқ намудааст.
- 90 Стандарти мазкур СББМ 12 *“Баҳисобгирии андоз аз даромад”*-ро, ки соли 1979 қабул шудааст, иваз менамояд.
- 91 Бандҳои 52А, 52Б, 65А, 81(ж), 82А, 87А, 87Б, 87В ва хориҷ намудани бандҳои 3 ва 50 дар робита ба ҳисоботи молиявӣ солони¹ барои даврахое, ки аз 1 январи соли 2001 ӯ пас аз он оғоз мешаванд, эътибор доранд. Татбиқи пеш аз муҳлат пазируфта мешавад. Агар татбиқи пеш аз муҳлат ба ҳисоботи молиявӣ таъсир расонад, корхона бояд чунин далелро ифшо намояд.
- 92 Ба СББМ 1 (соли 2007 бозбинӣ шудааст) ба истилоҳоти дар СБҲМ истифодашаванда тасҳеҳот ворид карда шудааст. Инчунин ба бандҳои 23, 52, 58, 60, 62, 63, 65, 68В, 77 ва 81 тағйирот ворид карда шуда, банди 61 хориҷ гардидааст ва бандҳои 61А, 62А ва 77А илова карда шудаанд. Корхона бояд ин тағйиротро барои даврахои солони, ки аз 1 январи соли 2009 ӯ пас аз он оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Агар корхона СББМ 1-ро (соли 2007 бозбинӣ шудааст) нисбат ба даврани пештар татбиқ намояд, чунин тағйирот бояд нисбат ба ҳамон даврани пештар татбиқ карда шавад.
- 93 Банди 68 аз санаи эътибор пайдо намудани СБҲМ 3 (соли 2008 бозбинӣ шудааст) нисбат ба эътирофи дороиҳои андозии батаъхиргузашташуда, ки ҳангоми муттаҳидсозии тичорат ба даст оварда шудаанд, ба таври гузаштанигарӣ татбиқ мегардад.
- 94 Корхонаҳо набояд баҳисобгириро дар робита ба муттаҳидсозии пешинаи тичорат тасҳеҳ намоанд, агар манфиатҳои андозӣ меъёрҳои эътирофи алоҳидаро вобаста ба ҳолат дар санаи ба даст овардан қонеъ насохта бошанд ва пас аз санаи ба даст овардан эътироф шудаанд, ба истиснои ин маврид, агар ин манфиатҳо дар давоми даврани арзёбӣ эътироф гардида, ба масъалаи гирифтани маълумоти нав дар бораи далелҳо ва ҳолатҳое, ки дар санаи зикршуда ба даст овардан вучуд доштанд, алоқаманд бошанд. Дигар манфиатҳои андозии эътирофшуда бояд дар таркиби ғоида ӯ зарар эътироф карда шаванд (ӯ агар инро Стандарти мазкур берун аз ҳудуди ғоида ӯ зарар талаб намояд).
- 95 Ба СБҲМ 3 (соли 2008 бозбинӣ шудааст) ба бандҳои 21 ва 67 ислоҳот ворид карда шуда, банди 32А ва зербандҳои 81(з) ва (н) илова гардидаанд. Корхона бояд ин ислоҳотро барои даврахои солони, ки аз 1 июли соли 2009 ӯ пас аз он оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Агар корхона СБҲМ 3 (соли 2008 бозбинӣ шудааст)-ро нисбат ба даврани пештар татбиқ намояд, пас чунин тағйирот бояд нисбат ба ҳамон даврани татбиқ карда шавад.
- 96 [Сокит шудааст].
- 97 [Сокит шудааст].
- 98 Банди 52 ба банди 51А азнаврақамгузорӣ шуда, ба банди 10 ва ба намунаҳои дар банди 51А овардашуда тағйирот ворид гардидааст, ба бандҳои 51Б-51В ва Намунаи дар зер овардашуда, инчунин ба бандҳои 51Г, 51Ғ ва 99 тавассути ҳуҷҷати *“Андозии батаъхиргузашташуда: ҷуброни дороиҳои асосӣ”*, ки моҳи декабри 2010 интишор шудааст, иловаҳо ворид карда шудаанд. Корхона бояд ин тағйиротро барои даврахои солони, ки аз 1 январи соли 2012 ӯ пас аз он оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Татбиқи фаврӣ иҷозат дода мешавад. Агар корхона тасҳеҳотро нисбат ба даврани пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд.
- 98А Ба СБҲМ 11 *“Соҳибқориҳои муштарак”*, ки моҳи майи соли 2011 нашр шудааст, ба бандҳои 2, 15, 18(д), 24, 38, 39, 43 ба 45, 81(д), 87 ва 87В тағйирот ворид карда шудааст. Корхона бояд ин тағйиротро дар баробари татбиқи СБҲМ 11 мавриди татбиқ қарор диҳад.

¹ Банди 91 ба “ҳисоботи молиявӣ солони” ишора мекунад, ки тибқи муносибати соли 1998 қабулшуда, барои истифодаи ифодаи возеҳтар ҷиҳати нишон додани санаҳои эътибор пайдо намудан мувофиқ мебошад. Банди 89 ба “ҳисоботи молиявӣ” ишора мекунад.

- 98Б Хуччати *“Инъикоси моддаҳои дигар маҷмуи даромад”* (тасхехот ба СББМ 1), ки моҳи июни соли 2011 нашр шудааст, ба банди 77 тасхехот ворид карда шуда, банди 77А хориҷ карда шудааст. Корхона бояд ин тасхехотро дар баробари татбиқи СББМ 1, ки моҳи июни соли 2011 тасхехот карда шудааст, татбиқ намояд.
- 98В Тавассути хуччати *“Корхонаҳои сармоягузорӣ”* (тағйирот ба СБХМ 10, СБХМ 12 ва СББМ 27), ки моҳи октябри соли 2012 нашр шудааст, ба бандҳои 58 ва 68В тасхехот ворид карда шудааст. Корхона бояд ин тағйиротро барои давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2014 ӯ пас аз он оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Пеш аз муҳлат татбиқ намудани хуччати *“Корхонаҳои сармоягузорӣ”* иҷозат дода мешавад. Агар корхона ин тасхехотро пеш аз муҳлат татбиқ намояд, пас бояд ҳамаи тағйиру иловаҳои ба таркиби хуччати *“Корхонаи сармоягузорӣ”* дохилшударо яққоя татбиқ намояд.
- 98Г [Соқит шудааст].
- 98Ғ Ба СБХМ 15 *“Даромад аз фуруш тибқи шартнома бо харидорон”*, ки моҳи майи соли 2014 нашр шудааст, ба банди 59 тағйирот ворид карда шудааст. Корхона бояд ин тағйиротро дар баробари татбиқи СБХМ 15 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 98Д Дар СБХМ 9, ки моҳи июли соли 2014 нашр шудааст, ба банди 20 тағйирот ворид гардида ва бандҳои 96, 97 ва 98Г хориҷ карда шудаанд. Корхона бояд ин тағйиротро дар баробари татбиқи СБХМ 9 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 98Е Ба СБХМ 16 *“Иҷора”*, ки моҳи январи соли 2016 нашр шудааст, ба банди 20 тағйирот ворид карда шудааст. Корхона бояд ин тағйиротро дар баробари татбиқи СБХМ 16 татбиқ намояд.
- 98Ё Тавассути хуччати *“Эътирофи дороиҳои андозии батаъхиргузоишуда нисбат ба зарари амалинашуда* (тағйирот ба Стандарти байналмилалӣ бахисобгирии муҳосибӣ (СББМ 12”)), ки моҳи январи соли 2016 нашр шудааст, ба банди 29 тағйирот ворид карда шуда, бандҳои 27А, 29А ва намуна пас аз банди 26 илова гардидааст. Корхона бояд ин тағйиротро барои давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2017 ӯ пас аз он оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат иҷозат дода мешавад. Агар корхона тағйироти мазкурро нисбат ба давраи пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд. Корхона бояд тағйироти мазкурро ба таври гузаштанигарӣ тибқи СББМ 8 *“Сиёсати бахисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва хатоҳо”* татбиқ намояд. Аммо, ҳангоми татбиқи аввалияи ислоҳоти тағйирёбии сармояи хусусӣ ба давраи пештари муқоисаванда метавонад ба таркиби фоидаи тақсимнашуда ба аввали давра (ӯ мутаносибан ба таркиби ҷузъи дигари сармояи хусусӣ), бе шарҳ додани тағйирот байни фоидаи тақсимнашуда ва ҷузъи дигари сармояи хусусӣ ба аввали давра, эътироф карда шавад. Агар корхона озодкунии мазкурро татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд.
- 98Ё Тавассути хуччати *“Такмилдиҳиши ҳарсолаи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ барои давраи солҳои 2015-2017”*, ки моҳи декабри соли 2017 нашр шудааст, банди 57А илова гардида, банди 52Б хориҷ карда шудааст. Корхона бояд ин тағйиротро барои давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2019 ӯ пас аз он оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат иҷозат дода мешавад. Агар корхона тағйироти мазкурро нисбат ба давраи пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд. Ҳангоми бори аввал татбиқ намудани ин тағйирот, корхона бояд онро нисбат ба оқибатҳои андоз дар робита ба суди саҳмияхое, ки дар санаи оғози давраи аз ҳама пештари муқоисавӣ ӯ пас аз ин сана эътироф шудаанд, татбиқ намояд.
- 98Ж Тавассути хуччати *“Андозии батаъхиргузоишудаи марбут ба дороиҳо ва уҳдадориҳо, ки дар натиҷаи як амалиёт ба вуҷуд меоянд”*, ки моҳи майи соли 2021 интишор шудааст, ба бандҳои 15, 22 ва 24 тағйирот ва ба банди 22А илова ворид карда шудааст. Корхона бояд ин тағйиротро мутобиқи бандҳои 98И-98Й барои давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2023 ӯ пас аз он оғоз мешавад, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат иҷозат дода мешавад. Агар корхона тағйироти мазкурро нисбат ба давраи пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин далелро ифшо намояд.
- 98З Корхона бояд муқаррароти хуччати *“Андозии батаъхиргузоишудаи марбут ба дороиҳо ва уҳдадориҳо, ки дар натиҷаи як амалиёт ба вуҷуд меоянд”*-ро нисбат ба амалиёте, ки дар аввали давраи муқоисавии пешниҳодшуда ӯ пас аз он ба амал меоянд, татбиқ намояд.
- 98Й Корхонае, ки хуччати *“Андозии батаъхиргузоишудаи марбут ба дороиҳо ва уҳдадориҳо, ки дар натиҷаи як амалиёт ба вуҷуд меоянд”*-ро татбиқ менамояд, ҳамзамон дар санаи оғози давраи пештарини аз давраҳои муқоисавии пешниҳодшуда бояд:
- (а) дороиҳои андозии батаъхиргузоишударо ба он дараҷае эътироф намояд, ки дар он мавҷуд будани фоидаи андозбандишавандаи оянда имконпазир гардида, бар муқобили он фарқияти муваққатии тарҳшавандаи мазкур ва уҳдадориҳои андозии батаъхиргузоишуда нисбати ҳамаи фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда ва андозбандишаванда ҳисоб карда мешаванд, ки бо инҳо алоқаманд мебошанд:
 - (i) дороиҳо бо шакли ҳуқуқи истифода ва уҳдадориҳои иҷора; ва

- (ii) бо уҳдадориҳои эътирофшуда вобаста ба аз истифода хориҷ намудани объект, барқарорсозии муҳити зист ва уҳдадориҳои ҳаммонанд ва бо маблағи ин уҳдадориҳо, ки ба арзиши аввалияи дороии дахлдор дохил карда шудаанд;
- (б) таъсири маҷмуии татбиқи аввалини тасхехоти мазкурро ба сифати тасхехоти бақияи воридотии фоидаи тақсимнашуда (ё чӯзӣ дигари сармояи хусусӣ, вобаста аз ҳолат) дар санаи зикршуда эътироф намояд.

Қатъёбии амали Тафсиrotи КТС - 21

- 99 Тағйироти тавассути ҳуҷҷати “Андоzi батаъхиргузоишуда: ҷуброни дороиҳои асосӣ” воридкардашуда, ки соли 2010 интишор шудааст, Тафсиrotи КТС – 21 “Андоz аз даромад - ҷуброни дороиҳои ғайриистехлокии азнаварзёбишуда”-ро иваз менамояд.